

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2024

Bc. Veronika Keilová

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Role sboru dobrovolných hasičů v obci Dubenec při výchově dětí a
mládeže

Bc. Veronika Keilová

Diplomová práce

2024

Prohlášení autorky diplomové práce:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne

Bc. Veronika Keilová

Tato práce se skládá z textové a audiovizuální části.

Poděkování:

V první řadě děkuji PhDr. Lívii Šavelkové, Ph.D. za vedení mé diplomové práce a děkuji za její cenné rady. Děkuji i Mgr. Milanovi Durňakovi, Ph.D. za jeho rady a trpělivost ve vizuální oblasti. Děkuji také všem mým informantům, především Petrovi Čtvrtečkovi, Janě Brožové, Ondřejovi Tomáškově a Amálii Brožové, kteří mi poskytli interní informace a příslušné materiály ke vzniku této diplomové práce a v neposlední řadě děkuji své rodině, která mi byla oporou na mé studijní cestě.

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Veronika Keilová**
Osobní číslo: **H22263**
Studijní program: **N0314A250014 Sociální a kulturní antropologie**
Téma práce: **Role sboru dobrovolných hasičů v obci Dubenec při výchově dětí a mládeže**
Zadávací katedra: **Katedra sociální a kulturní antropologie**

Zásady pro vypracování

Cílem diplomové práce je zjistit, jakou roli má činnost sboru dobrovolných hasičů Dubenec při výchově dětí a mládeže v dané obci. Akcentovaná bude celoroční činnost kroužku mladých hasičů, primárně požární sport. Studentka bude vycházet z konceptu Pierra Bourdieuho. Konkrétně se zaměří na habitualizaci dětí v kroužku, zejména pak na témata, postoje, motivace a praxe sdílené v rámci participace v dané volnočasové aktivitě. Studentka bude vycházet z kombinace kvalitativní metodologie (zúčastněné pozorování, polostrukturované, otevřené rozhovory) a z kvantitativní metodologie (demografická analýza v obci). Součástí diplomové práce bude i audiovizuální výstup.

Rozsah pracovní zprávy:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Bourdieu, P. 1998. *Teorie jednání*. Praha: Karolinum.

Desmond, M. 2011. Making Firefighters Deployable. *Qualitative Sociology* 1: 59-77.

Desmond, M. 2016. Becoming a Firefighter. *Ethnography* 4: 387-421.

Nichols, B. 2010. *Úvod do dokumentárního filmu*. Praha: Akademie múzických umění.

Nitra, J. 2020. *Pompiéři, požárníci, hasiči: dějiny českého hasičství*. Praha: Stanislav Juhaňák – Triton.

Novotná, H., Špaček, O., Štovičková, M. (eds.). 2019. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: FHS UK.

Petráň, T. 2011. *Ecce Homo: Esej o vizuální antropologii*. Pardubice: UPCE.

Sekot, A. 2003. *Sport a společnost*. Brno: Paido, FSpS MU.

Wacquant, L. 2004. *Body and soul: Notebooks of an Apprentice Boxer*. New York: Oxford University Press Inc.

Wacquant, L. 2015. *For a Sociology of Flesh and Blood*. Berkley: University of California.

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Livia Šavelková, Ph.D.

Katedra sociální a kulturní antropologie

Datum zadání diplomové práce: **30. března 2023**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. března 2024**

Anotace

Cílem diplomové práce je zjistit, jakou roli má činnost sboru dobrovolných hasičů Dubenec při výchově dětí a mládeže v dané obci. Akcentovaná bude celoroční činnost kroužku mladých hasičů, primárně požární sport. Studentka bude vycházet z konceptu Pierra Bourdieuho. Konkrétně se zaměří na habitualizaci dětí v kroužku, zejména pak na témata, postoje, motivace a praxe sdílené v rámci participace v dané volnočasové aktivitě. Studentka bude vycházet z kombinace kvalitativní metodologie (zúčastněné pozorování, polostrukturované, otevřené rozhovory) a z kvantitativní metodologie (demografická analýza v obci). Součástí diplomové práce bude i audiovizuální výstup.

Klíčová slova

Sbor dobrovolných hasičů, mladí hasiči, požární sport, vzdělávání, osobnost trenéra

Title

The role of the Volunteer Firefighters in Dubenec in the education of children and youth

Annotation

The aim of the work is to find out what roles of the Volunteer Firefighter in the village Dubenec has in the education of children and youth. The emphasis will be on the year-round activities of the young firemen's club, primarily fire sports. The student will be based on Pierre Bourdieu's concept. Specifically, it will focus on the habituation of children in this leisure activity, especially on the topics, attitudes, motivations and practices shared as part of participation in the club. The student will be based on a combination of qualitative methodology (participant observation, semi-structured, open interviews) and quantitative methodology (demographic analysis in the village). The audiovisual methodology is applied and the ethnographic film is a part of this thesis.

Keywords

The Volunteer Firefighters, Young Firefighters, Firesport, Education, The coach's personality

Obsah

Úvod.....	11
1. Metodologie výzkumu.....	14
1.1. Kvalitativní výzkum	14
1.1.1. Zúčastněné pozorování a sběr dat.....	15
1.2. Etika výzkumu	15
1.3. Rozhovory.....	16
1.3.1. Představení informantů a jejich činnost ve sboru dobrovolných hasičů.....	16
1.4. Metodologie vizuální části.....	17
2. Činnost kolektivů mladých hasičů	19
2.1. Osobnost vedoucího kolektivu/ trenéra	20
2.1.1. Komunikace vedoucího se svými svěřenci	22
2.1.2. Vzdělávání trenéra/vedoucího mladých hasičů.....	23
3. Hra Plamen	25
3.1. Výchovně vzdělávací část.....	25
3.1.1. Vzdělávací systém mladých hasičů	25
3.1.2. Celoroční činnost mladých hasičů.....	29
3.1.3. Okruhy celoroční činnosti kolektivu mladých hasičů.....	30
3.2. Sportovní část.....	34
4. Sportovní disciplíny dle směrnic hry Plamen	35
4.1. Kategorie požárního sportu.....	35
4.1.1. Přípravka.....	35
4.1.2. Mladí hasiči.....	35
4.1.3. Dorost	35
4.2. Požární útok	36
4.2.1. Příprava.....	36
4.2.2. Provedení disciplíny	36
4.3. Požární útok s překážkami CTIF.....	38

4.3.1. Příprava.....	38
4.3.2. Provedení disciplíny	39
4.4. Štafeta 4×60 m	40
4.4.1. Příprava.....	40
4.4.2. Provedení disciplíny	40
4.5. 400 m štafetový běh s překážkami CTIF	41
4.5.1. Příprava.....	41
4.5.2. Provedení disciplíny	42
4.6. Štafeta požárních dvojic	43
4.6.1. Příprava.....	43
4.6.2. Provedení disciplíny	43
4.7. 60 m s překážkami.....	44
4.7.1. Příprava.....	44
4.7.2. Provedení disciplíny	45
5. Závod hasičské všestrannosti a brannosti.....	46
5.1. Závod požární všestrannosti (ZPV).....	48
6. Kolektiv mladých hasičů obce Dubenec	51
6.1. Příprava a tréninky mladých hasičů.....	52
6.2. Motivace	55
6.3. Pokřik jako tradice.....	56
7. Závěr	58
8. Použitá literatura	62
9. Seznam použitých obrázků.....	63

Úvod

Spolupráce s mládeží ve sborech dobrovolných hasičů se řadí do samotných počátků dobrovolného hasičstva v českých zemích. Od 30. let 20. století se ve sborech utvářely žákovské odbory hasičstva, a konkrétně v roce 1934 se činnost dětí a mládeže výrazně rozvíjela, poněvadž po celém území Československa, vzhledem k silnému vývoji v sousedním Německu, byl kladen důraz na brannou výchovu. Družiny chlapců a dívek byly rozděleny do dvou věkových kategorií a to 6-14 let a 14-17 let. V těchto družinách byla rozvíjena pořadová, tělesná a branná výchova a v poslední řadě hasičská a samaritánská výchova. (SH ČMS 2014)

Doba Protektorátu Čechy a Morava významně poznamenala činnost spojenou s hasičstvem. Přestože bylo vydáváno mnoho nařízení, která upravovala a omezovala samotnou činnost hasičských sborů, v roce 1939 byla vydána příručka pro vedoucí, která v sobě ukrývala organizační řád žactva. V roce 1945 se ustavila dorostová komise, která zpracovávala cvičební a služební řád a také výcvikový program. V následujícím roce hasičské sbory s hasičskou technikou organizovaly návštěvy škol za účelem náboru dětí a mládeže. (SH ČMS 2014)

50. léta a 60. léta byla pro hasičské kolektivy výrazným obdobím. Rozvíjí se mládežnické kolektivy, speciálně ty pionýrské. V roce 1953 se uskutečnila soutěž pro děti a mládež, kde kolektivy soutěžily v požárním útoku (bez vody pro děti do 12 let, pro starší s vodou), v běhu na 60 metrů s překážkami a v požárnické teorii. V roce 1961 byly vydány Směrnice soutěže požárních družstev v zájmových kroužků požární ochrany (Lucáková 2018: 7).

Důležitým milníkem pro hasičská družstva je rok 1972, ve kterém byla založena Hra Plamen. Jedná se o celostátní sportovně brannou hru, která si kladla za cíl motivovat děti k odbornosti v požární a technické oblasti (Nitra 2020: 324).

Hra Plamen je i nyní nedílnou součástí kolektivů mladých hasičů. Ukrývá v sobě výchovně vzdělávací program pro děti a mládež, který by měl rozvíjet fyzickou stránku dětí a také znalosti a dovednosti v oblasti požární ochrany. Členové sboru dobrovolných hasičů a vedoucí kolektivů prostřednictvím hry Plamen motivují děti a mládež k pokračující činnosti ve sboru či ve výjezdové jednotce.

Na základě své dlouhodobé zkušenosti s kolektivem mladých hasičů se budu snažit odpovědět na to, jaký je habitus mladého hasiče a jak se tento habitus utváří v závislosti na požárním sportu. Mauss charakterizuje habitus jako soubor technik těla, které si jedinec přivlastňuje prostřednictvím každodenních praktik. Ty v sobě ukrývají společné rysy dané kultury či sociálního prostředí a zároveň jsou totožné pro všechny příslušníky skupiny¹. (Mauss 1973: 73)

Na techniku těla, jako složku habitu, lze podle Mausse nahlížet třemi pohledy. V rámci fyzického pohledu se na techniku těla nahlíží jako na konkrétní podobu daného těla a také na jeho užívání. Psychologický pohled je zaměřen na pouhý záměr člověka k dané aktivitě. Sociologický pohled je spjat se vzděláním a napodobováním. V každé společnosti existují děti, mládež a i dospělí s velmi silnými napodobovacími schopnostmi a naopak i se slabými schopnostmi. Všechny mají společné to, že procházejí stejným vzděláním, které vedou ke kontinuitě zřetězení. Děti nebo mládež či dospělí napodobují aktivity, které byly úspěšné a které viděli vykonávat lidmi, kterým důvěřují a kteří nad nimi mají autoritu. (Mauss 1973: 73).

Pierre Bourdieu vychází z předpokladu, že jedinci si mohou volnočasovou aktivitu vybírat podle toho, co jim tato aktivita přináší a zároveň taktéž Bourdieu předpokládá, že provozování dané aktivity s sebou nese i určité rysy a hodnoty dané skupiny (Bourdieu 1984: 212-213). Samotná teorie jednání konstatuje, že „habitus je vždy přítomen, protože to je systém trvalých, přenositelných dispozic, které při zapojení předešlých zkušeností slouží v každém okamžiku jako matrice vnímání, chápání“ (Bourdieu 1998: 126). Podle Bourdieuho je habitus jednotící princip, který z charakteristických rysů, vytváří jednotný životní styl. (Bourdieu 1998: 16)

Hasičskou tematikou se ve svých výzkumech zabývá Matthew Desmond, který vychází z Bourdieuho pojetí habitu a snaží se ukázat, jak se habitus venkovských chlapců proměňuje na specifický habitus divokých hasičů². Snažíme-li se porozumět tomu, jak jedinci tíhnou k profesionálním hasičům a jak se aklimatizují v hasičském prostředí, musíme sledovat vývoj

¹ Vlastní překlad.

² Doslovně „wildland firefighters“ v US Forest Service.

habitu v čase a prostoru. Desmond zjišťuje a popisuje proces, kterým si hasiči vybudují specifickou dispozici k riskování a k ohrožování svého života³. (Desmond 2011: 59)

Desmond taktéž ve výzkumu využívá Wacquantovu karnální metodu. Jak Wacquant propadl osobní tělesné zkušenosti boxera v ghettu, tak Desmond sloužil jako divoký hasič a „ve dne v noci“ odevzdával svou mysl a tělo praktikám, rituálům a myšlenkám celé hasičské posádky. Získal vhled do hasičského prostředí a aby pochopil rysy hasičského habitu, musel sám okusit, jaké je být hasičem. (Desmond 2016: 391)

Přestože Desmond ve svém výzkumu nevychází z kolektivu mladých hasičů, je zde podobnost v rámci předávání zkušeností z generace na generaci. Pět členů tehdejší požární jednotky jde ve šlépějích svých otců. Jako děti a teenegeři znali terminologii, rozkazy a předpisy pro hašení požáru a jako osmnáctiletí se připojili k hasičským jednotkám. (Desmond 2016: 392)

Specifika formování habitu mladých hasičů v USA a v České republice mohou být rozlišná. Těm českým se tato diplomová práce věnuje nejen v psané, ale i v audiovizuální podobě.

³ Vlastní překlad.

1. Metodologie výzkumu

„*A co ty děti? Co dělají u hasičů?*“ – byly impulsivní otázky, kvůli které rozšiřuji svůj prvotní výzkum v rámci bakalářské práce. Cílem této diplomové práce je zjistit, jaká je role sboru dobrovolných hasičů Dubenec při výchově dětí a mládeže, a také se snažit zodpovědět na následující výzkumné otázky:

1) Jaký je habitus mladého hasiče?

2) Jakou roli má požární sport při tvorbě habitu mladého hasiče?

Jak konstatuje Malíková, Wacquantův koncept tělesné sociologie habitus nebere pouze jako výzkumný problém, ale i jako výzkumný instrument. To znamená, že data nepochází pouze ze zúčastněného pozorování a z rozhovorů s členy sboru dobrovolných hasičů nebo s členy mladých hasičů, ale i ze svých vlastních zkušeností a reflexe zkušeností na vlastní kůži. (Malíková 2018: 10)

Pierre Bourdieu uvádí, že podoba habitu je závislá na tom, jaký kapitál jedinec má. Tyto kapitály rozlišuje na ekonomický, kulturní a sociální. (Růžička 2011: 130) Malíková označuje ekonomický kapitál jako určité finanční prostředky, kulturní kapitál podléhá znalostem či vzděláním a sociální kapitál v sobě ukrývá kontakty, které jedinec má. (Malíková 2018: 45) Loic Wacquant Bourdieuho kapitály rozšiřuje o kapitál tělesný, který „pojímá v souvislosti s disciplinací a trénováním těla, které mu dávají specifickou formu, do níž se projevují hodnoty a požadavky kultury či specifické komunity“ (Malíková in Roubová 2022: 51).

1.1. Kvalitativní výzkum

Vycházela jsem z metod, které jsou charakteristické pro kvalitativní výzkum. Hendl uvádí, že kvalitativní výzkum se provádí „pomocí delšího a intenzivního kontaktu s terénem nebo situací jedince či skupiny jedinců“ (Hendl 2005: 51). Novotná tvrdí, že takové porozumění má řadu rovin: „Chceme rozumět jednání aktérů i sociálním strukturám, v nichž se dané jednání uskutečňuje. Studujeme, co lidé dělají, jak o tom hovoří, jak tomu rozumějí, jak to prožívají. Jak jsou významy i praxe ovlivňovány prostředím, lidským (sociálním) i ne-lidským, a naopak, jak toto prostředí zpětně ovlivňují, vytvářejí. Takové porozumění se snažíme budovat přímo v prostředí a kontextech, kde se zkoumané fenomény nacházejí, nikoli v prostředí uměle vytvořeném“ (Novotná 2019: 260).

Postupným vývojem terénního výzkumu jsem odkryla témata spojená s rolí vedoucího mladých hasičů. Zaměřila jsem se na osobnost vedoucího, jeho komunikaci se svými svěřenci a také jeho vzdělávání. Toto jednání zapříčinilo mé rozhodnutí nevyužít kvantitativní metody v tomto výzkumu, jež byla v původním zadání diplomové práce.

1.1.1. Zúčastněné pozorování a sběr dat

Kvalitativní výzkum má longitudinální charakter, proto, jak uvádí Hendl, sběr dat a následná analýza probíhá v delším časovém intervalu (Hendl 2005). Sběr dat (a také pozorování) v dubeneckém sboru dobrovolných hasičů trvalo 10 měsíců, konkrétně od května roku 2023 do února 2024. De facto výzkum navazuje na prvotní (bakalářský) výzkum.

Zúčastněné pozorování je metoda, kterou jsem pro svůj výzkum zvolila, neboť jsem aktivní členkou dubeneckých hasičů déle než deset let, a tedy zkoumaný terén dobře znám a pohybuji se v něm pravidelně. Heřmanský konstatuje, že „zúčastněné pozorování vychází z premisy, že abychom mohli porozumět jevu, který nás zajímá, resp. získat odpověď na výzkumný problém, musíme jej zkoumat tam, kde se přirozeně (ve smyslu běžně) nachází“ (Heřmanský in Novotná 2019: 356).

Výhodou pro vstup do zkoumaného terénu bylo, že se v samotném terénu přirozeně pohybuji, a proto jak fyzický přístup (getting in), tak i sociální přístup (getting on) byl zcela bezproblémový. Fyzický přístup Heřmanský charakterizuje, jako zajištění si možnosti pobývat a pohybovat se v terénu a sociální přístup, jako zajištění spolupráce a ochoty s lidmi, kterých se výzkum týká (Heřmanský in Novotná 2019: 357).

1.2. Etika výzkumu

Badatel, dle slov Zandlové, nese odpovědnost za to, jak do terénu vstupuje a jaké má bádání i zpráva o něm následky, právě proto musí být výzkum realizován tak, aby byl etický. (Zandlová in Novotná 2019: 59).

Jak už jsem zmínila, ve sboru dobrovolných hasičů jsem sama členkou, proto jsem zvolila souhlas v ústní podobě. Zandlová charakterizuje poučený (též informovaný) souhlas, jako „vyjádření rozhodnutí dobrovolně se účastnit výzkumu, během kterého aktéři musí souhlas udělit“ a tomuto souhlasu by mělo předcházet důkladné a srozumitelné podmínky participace (Zandlová in Novotná 2019: 71). Vždy jsem informantům sdělila povahu výzkumu, jaký je důvod tohoto výzkumu a jeho následný záměr.

1.3. Rozhovory

Díky své pozici tzv. insidera jsem nejvíce využívala nestrukturovaný (taktéž známý jako volný či neformální) rozhovor, který se dá přirovnat k běžné konverzaci. Zvolila jsem právě tento, protože se běžně pohybuji na tréninkách mladých hasičů, na schůzích či na společenských událostech pořádanými hasičským sborem.

Lze ho charakterizovat tak, že výzkumník nemá žádné připravené otázky či témata, ale ptá se či komunikuje s aktéry zcela přirozeně v různých příležitostech. „Umožňuje bezprostředně reagovat na nové, zcela nečekané situace v terénu, nebo se naopak doptávat na věci zdánlivě samozřejmé, a dává všem účastníkům výzkumu velký prostor k vlastnímu vyjádření. (Zandlová in Novotná 2019: 326). Dalším specifickým rysem je, že výzkumník a aktér spolu komunikují zcela otevřeně, spontánně a bezprostředně. (Zandlová in Novotná 2019: 326-327).

V dnešní době sociálních sítí je trendem vést rozhovor nejen osobně, ale i pomocí komunikačních technologií, jako například e-mail, Messenger či WhatsApp. Během svého výzkumu jsem i já podlela tomuto trendu a využila tzv. asynchronní rozhovor, který Zandlová vysvětluje tak, že „výzkumník pošle dotazovanému prostřednictvím komunikačních technologií otázky, ten zašle výzkumníkovi odpovědi zpět, ale ne ve stejný čas, kdy výzkumník zaslal otázky“ (Zandlová in Novotná 2019: 334).

Tento typ rozhovoru jsem preferovala aplikace Messenger a přes zprávy v aplikaci i Instagram. U Jany Brožové (nynější trenérka s licenci u mladých dubeneckých hasičů) jsem využila aplikaci Messenger. Otázky jsem posílala postupně a týkaly se struktury mladých hasičů, tréninků a hry Plamen. Druhý rozhovor tohoto typu byl s Amálií Brožovou, která aktivně navštěvuje kroužek mladých hasičů (v té době v kategorii starší, od roku 2024 v kategorii dorost). Mé otázky se týkaly přípravám na závody a motivace ke sportu.

1.3.1. Představení informantů a jejich činnost ve sboru dobrovolných hasičů

Hlavní a klíčový informant byl Petr Čtvrtečka (také tak i ve výzkumu v rámci bakalářské práce), který se narodil roku 1971. Ve sboru nyní působí jako náměstek sboru dobrovolných hasičů, dále jako trenér mladých hasičů a taktéž i sám aktivně běhá za mužskou kategorií.

Jana Brožová, narozená roku 1978. Ve sboru působí od roku 2019, kdy jezdila jako podpora dětí na závody. Sama aktivní členkou se stala v roce 2021 a nyní figuruje ve sboru jako klasifikovaná trenérka/vedoucí mladých hasičů a dorostu.

Amálie Brožová, narozená roku 2008. Do kroužku mladých hasičů v Dubenci se přihlásila v roce 2019. V roce 2023 vyhrála okresní a krajské kolo jednotlivců a postoupila Mistroství České republiky v požárním sportu.

1.4. Metodologie vizuální části

Souběžně s textovou částí diplomové práce vznikl i audiovizuální snímek. „Film ‚slouží‘ antropologii jako prostředek dokumentace, zaznamenává jevy a situace“ (Petráň 2011: 37). Dle Nicholse dokumentární film „vypráví o situacích a událostech týkajících se skutečných lidí, která nám představují sami sebe v příbězích [...]“ (Nichols 2010: 34). Samotné natáčení de facto navazovalo na to bakalářské, protože se pro mě natáčení a focení mladých hasičů stalo rutinou a na soutěže a tréninky jsem jezdila v pravidelných intervalech.

Pro svůj audiovizuální snímek jsem využila observační modus, který dle Nicholse klade důraz na přímou účast (Nichols 2010). Díky mé účasti na tréninkách, soutěžích a přípravách mladých hasičů jsem mohla bezprostředně a nevtíravě natáčet autentické záběry. Kromě observačního modu jsem využila i modus participativní (Nichols 2010). Členové dubenecké výjezdové jednotky měli na hasičské přilbě připevněnou GoPro kameru a natočili tak kompletní výjezd k požáru.

První záběry do krátkometrážního filmu s názvem *Malý velký hasič* jsou natočeny dne 24. června roku 2023, kdy se k hasičské zbrojnici v Dubenci sjela sportovní družstva na 54. ročník Dubeneckého poháru a bojovala tak o vítězství v požárním útoku a ve štafetě dvojic. V úplném závěru natáčení vznikly záběry ze zimních tréninků v místní školní tělocvičně, během kterých mladí hasiči pilovali svou fyzickou stránku a připravovali se tak na hlavní běžeckou/sportovní sezónu.

Součástí krátkometrážního etnografického snímku jsou rozhovory jak s trenéry mladých hasičů a s rodiči dětí, které kroužek navštěvují, ale také se členy SDH a JSDH, kteří jsou ve sboru od mladých hasičů a působí v něm dodnes. Film je doprovázen záběry z několika tréninků mladých hasičů (jak venku na hřišti u hasičské zbrojnice, tak i

z tělocvičny), také z uplynulé soutěže a v poslední řadě z přípravy mladých hasičů v rámci vzdělávání a výchovy.

2. Činnost kolektivů mladých hasičů

Mladým hasičem se může stát dívka nebo chlapec ve věku od 3 let do 18 let. Členství vzniká přijetím výborem sboru schválené přihlášky a také složením slibu, který zní „slibuji na svou čest, že budu plnit a ctít zásady a cíle mladých hasičů“, následně proběhne registrace v centrální evidenci členské základy SH ČMS⁴ a dívka či chlapec obdrží členský průkaz s fotografií. (Směrnice činnosti kolektivů mladých hasičů SH ČMS 2019)

Mladý hasič je povinen dodržovat stanovy SH ČMS a také je povinen se podílet na činnosti daného sboru. Mezi další povinnosti mladého hasiče se řadí usilování o získání odborných znalostí a dovedností, řízení se a respektování vedoucího mládeže a taktéž o dbání dobré pověsti SH ČMS, konkrétně však svého kolektivu mladých hasičů. Mladý hasič by měl být čestným a vzorným, měl by být aktivní v kolektivu mladých hasičů, taktéž měl by poznávat českou historii i tu hasičskou a měl by zdokonalovat své znalosti a vědomosti v oblasti požární ochrany. (Směrnice činnosti kolektivů mladých hasičů SH ČMS 2019)

Hlavním cílem je, dle směrnice činnosti kolektivů mladých hasičů, „všeobecné organizování mimoškolní práce s dětmi a mládeží a všestranný, harmonický rozvoj osobnosti dítěte a mladého člověka s důrazem na utužování zdraví a zvyšování fyzické zdatnosti za účelem výchovy k budoucí práci v JSDH⁵“. Do dalších cílů činnosti s mladými hasiči řadíme podporu rozvoje osobnosti mladých lidí (jako jejich mravní, intelektuální, sociální a tělesné schopnosti), také ochranu před sociálně patologickými jevy a rizikovými projevy chování (příkladem šikana, vandalismus, kriminalita aj.), seznamování mladých hasičů s prevencí v oblasti požární ochrany, vedení mladých hasičů k vlastenectví či sebevzdělávání a také podporování přímé participace mladých lidí ve sboru. (Směrnice činnosti kolektivů mladých hasičů SH ČMS 2019: 2-3).

Vedoucím kolektivu se může stát osoba starší 18 let, která je právně způsobilá a splňuje předpoklady pro práci s dětmi a mládeží. Vedoucím se stává po schválení výboru daného SDH, po získání požadované kvalifikace, po složení slibu a v poslední řadě po registraci u odborné rady mládeže. Vedoucí kolektivu je členem výboru sboru a koordinuje činnost družstev/kolektivu, tlumočí jeho zájmy na jednáních výboru sboru dobrovolných hasičů nebo na valných hromadách sboru. Je povinen dodržovat stanovy SH ČMS, také je povinen pečovat

⁴ SH ČMS = Sdružení hasičů Čech Moravy a Slezska

⁵ JSDH = jednotka sboru dobrovolných hasičů, taktéž zvaná výjezdová jednotka

o zdravý tělesný a duševní vývoj mladých hasičů, taktéž by měl dodržovat bezpečnostní a mravní předpisy při činnosti.

2.1. Osobnost vedoucího kolektivu/ trenéra

Jako v každém sportu, tak i v tom požárním, je nutné myslet na roli vedoucího, který má patřičné místo v daném kolektivu. Vedoucí by měl mít určité předpoklady pro vedení dětí a mládeže, jejímž příkladem je samozřejmě trpělivost, schopnost porozumět a vést své svěřence, také určité komunikační schopnosti a v neposlední řadě by si měl dokázat vybudovat respekt a autoritu. Vedle rozvoje sportovního výkonu by měl každý vedoucí přispět i k pozitivní socializaci svých svěřenců (Jansa a kol. 2018: 169)

Je pochopitelné, že každý vedoucí má svůj vlastní pohled na způsob vedení a trénování dětí a mládeže. Někdo z trenérů dává přednost disciplíně, jiní naopak upřednostní volnější přístup k dětem. Dle Martense jsou trenérské styly rozděleny do tří rovin, a to konkrétně autoritativní, submisivní a kooperativní.

Autoritativní styl, také charakteristický jako trenér-diktátor, klade důraz na to, že trenér dělá všechna rozhodnutí sám. Postavení dětí a mládeže je v podřízenosti a jejich úkolem je plnit trenérový příkazy a zákazy. Vedoucí upřednostňuje poslušnost a nerad se pouští do diskuze o svých rozhodnutích. Dle Martense jsou předpokladem pro tento přístup ke sportovcům trenérová zkušenosti a znalosti z jeho dlouholeté praxe (Martens 2006: 38).

„Autoritativní styl je efektivní v případě, že je vítězství trenérovým primárním cílem, a v případě, že jeho autorita neničí motivaci sportovců. Nebezpečí ztráty motivace je hlavním limitujícím faktorem autoritativního stylu. Sportovci ztrácejí vnitřní motivaci, hrají jen proto, aby je trenér pochválil, nebo proto, aby si trenéra nerozzlobili. Trenéři používající autoritativní styl tak vlastně brání sportovcům radovat se ze hry. Veškeré úspěchy týmu jsou připisovány trenérovi, a ne sportovcům“ (Martens 2006: 40).

Submisivní styl, také označován jako trenér-opatrovatel, je vyznačován tím, že trenér dělá co nejméně rozhodnutí, pouze ta nezbytná. Dle Martense je založen na přístupu „vezmi míč a hraj“, klade minimum pokynů, nezasahuje do organizace tréninku a postihy řeší jen v nezbytně nutných případech. Často tyto trenéři mají nedostatek schopností řídit družstvo. (Martens 2006: 38).

Kooperativní styl, taktéž jako trenér-učitel, je charakteristický tím, že trenéři rozhodují spolu s dětmi a mládeží a také spolu spolupracují při konečných rozhodnutích. Tito vedoucí si jsou vědomi odpovědnosti za vedení kolektivu. „Zároveň také vědí, že mladí lidé se nemohou stát zodpovědnými dospělými lidmi, aniž by se naučili sami rozhodovat.“ Důležitým rysem je vytvoření rovnováhy mezi vedoucím a kolektivem a také možnost řídit děti/kolektiv sami sebe. „Kooperativní styl dává mnohem více prostoru pro důvěru ve sportovce, což má pozitivní vliv na jeho představy o sobě samém a o svých schopnostech. Tento přístup také umožňuje otevřený vztah mezi trenéry a sportovci, což zlepšuje, jak komunikaci, tak motivaci. Sportovci nejsou motivováni strachem z trenéra, ale snahou po osobním uspokojení [...]“ (Martens 2006: 39-40).

Důležitou rovinou ve vedení dětí/sportovců je vědomost vedoucího v jeho náplni práce se svými svěřenci. Vedoucí daného kolektivu určují směr tréninku bez ohledu na výsledek nadcházejících soutěží. Způsob jednání vedoucího kolektivu a jejich kvalita se odráží na výsledcích svěřenců/ družstev. Vedoucí, dle Martense, vytvářejí psychologické a sociální podmínky, které jsou důležité pro plnění cílů, také motivují své svěřence k dosažení cílů a pokud se objeví problémy, snaží se je řešit. (Martens 2006: 46).

Během terénního výzkumu a mé účasti na tréninkách či na soutěžích jsem pozorovala zmiňovanou osobnost trenéra a jakým způsobem s dětmi jedná a komunikuje. Troufám si říci, že všichni tři trenéři dubeneckých mladých hasičů nevědomky využívají kooperativního stylu v rámci vedení dětí a mládeže. Vedení tréninků se mění, ne vždy jsou přítomni všichni tři trenéři. Zpravidla to je tak, že v rámci kondiční přípravy tréninky vede Petr Čtvrtečka a Jana Brožová a na ty technické se přidá i Michal Skořepa.

Před zahájením samotného tréninku mají děti nástup, kde si společně řeknou, co bude náplní daného tréninku a po dovršení celé náplně tréninku se vždy dostaví dotaz na děti, jestli tu je něco, co chtějí trénovat další týden nebo jestli si chtějí teď ve zbytku času zahrát nějakou míčovou hru. Trénink vždy začíná rozvečičkou a zahřátím a Petr Čtvrtečka vždy dětem ukazuje a předvádí, jak správně daný cvik provést. Pokud to nedělají správně, přijde k nim a pomůže jim, aby to udělaly správně. Michal Skořepa dává jednotlivě dětem možnost si vybrat, jaký cvik si zvolí, podmínkou je, aby se cvik neopakoval. Vzájemný respekt je v kolektivu také přítomen. V rámci zimní přípravy jsem se účastnila i tréninků v tělocvičně. Během jednoho z tréninků byla v tělocvičně připravená „opičí dráha“, v níž bylo zařazeno

plazení se pod překážkou. Jedna z dívek přišla za vedoucím Michalem a řekla mu, zdali to musí dělat. Čekala jsem, že se zbytek dětí bude smát a pošklebovat na konto dívky, ale nic takového nepřišlo a pouze Michal s klidnou hlavou odpověděl dívce, že nemusí.

2.1.1. Komunikace vedoucího se svými svěřenci

Komunikace se svými svěřenci je podstatou trénování. Trenér/ vedoucí by měl být schopen se efektivně vypořádat s každou situací, včetně komunikace s rodiči svěřence. Dle Martense komunikace není pouze o vydávání příkazů či pokynů, ale také o přijímání reakcí od svých svěřenců. Trenér by měl jednak vydávat jasně, zřetelně a srozumitelně své pokyny a zároveň by měl být schopen naslouchat. (Martens 2006: 103-104)

Součástí komunikace je i verbální a neverbální projev. Řada z nás si dává pozor na svůj verbální projev a často zapomíná na kontrolu toho neverbálního. Gesta, projevování radosti, pohyby či jednání jsou typické pro neverbální projev a častokrát jsou nekontrolovatelně dávány najevo svým svěřencům. Trenér by měl mít na paměti to, že jeho chování na trenérské půdě, ale i mimo ní, představuje formu komunikace, díky níž si trenér získává svůj respekt. Děti a mládež jsou daleko více ovlivnitelní tím, co děláte, než tím, co řeknete. Trenérovo jednání častokrát naučí více než vysvětlování pravidel daného sportu. (Martens 2006: 104-124)

Martens komunikaci charakterizuje podle trenérských stylů, tj. autoritativní, submisivní a kooperativní. V rámci autoritativního stylu komunikace trenér přistupuje agresivním způsobem, to znamená, že nařizuje svým svěřencům všechnu činnost a je často doprovázena nevhodnými výrazy. Tito trenéři hodně mluví, ale naopak málo poslouchají a pokud se nedaří dle představ, tak obviňují a trestají. „Tento přístup může být úspěšný jen krátkodobě, protože trenér soustřeďuje všechnu moc na sebe. Dlouhodobě to ovšem znamená retardaci ve vývoji sportovce, dochází k devastaci mezilidských vztahů, z důvodu trenérova verbálního napadání vznikají šrámy na duši“ (Martens 2006: 113).

Během submisivního stylu komunikace trenéři málokdy vyjadřují svůj názor, jsou nejistí, mluví tichým hlasem. Vyhýbají se přímému kontaktu, zachovávají si odstup a odmítají konfrontaci. (Martens 2006: 113)

Kooperativní styl komunikace je založen na vzájemném respektu mezi trenérem a svěřencem (také mezi ostatními, s kterými trenér komunikuje). Komunikují důvěryhodně,

povzbuzují a jsou pozitivní. Nic nepředstírají, jsou přímí a konstruktivní. Také se zaměřují na zlepšení výkonu družstva pozitivním přístupem a v poslední řadě jsou tito trenéři dobrými posluchači a vždy se snaží najít vhodný způsob, jak se svými svěřenci komunikovat, aby dané sdělení pochopili. (Martens 2006: 113)

Při trávení společného času s mladými hasiči, jsem nikdy nebyla svědkem nadávek či vulgarismů se strany vedoucích. Komunikace vždy probíhá s respektem, úctou a snažením se vysvětlit danou problematiku a předat dětem své zkušenosti a dovednosti. Jana Brožová vždy dětem vysvětlila, proč například použít práškový hasicí přístroj a ne pěnový. Vysvětlovala a pomáhala dětem zapamatovat si dané značky a nikdy z jejich úst nezněla agrese či arogance.

2.1.2. Vzdělávání trenéra/vedoucího mladých hasičů

Vedoucí kolektivů mladých hasičů nemusí splňovat pedagogické vzdělání, ale má povinnost se připravovat a vzdělávat v odvětvích tomu potřebných. Vzdělávání vedoucích (i instruktorů) je rozděleno do třech stupňů odbornosti, konkrétně se jedná o stupeň minimum, vedoucí a činovník. Příprava se uskutečňuje v rozsahu aktuálních Učebních textů pro vedoucí a instruktory kolektivů mladých hasičů, Směrnice hry Plamen a Směrnice pro celoroční činnost dorostu SH ČMS.

Třetí stupeň (tj. minimum) je základní, tzv. vstupní kvalifikační stupeň, který je určen pro začínající vedoucí, jež jsou starší 18 let. Tuto kvalifikaci může získat i instruktor (tj. pomocník vedoucího kolektivu mladých hasičů). Kvalifikaci lze získat ukončeným vzdělávacím kurzem (školením) a složením zkoušky, která se skládá z písemného testu, ústní zkoušky a praktické zkoušky. Okruhy jsou zaměřeny na základy pedagogiky, psychologie, bezpečnosti při činnosti s dětmi, základy zdravotní a znalost směrnice hry Plamen.

Druhý stupeň (tj. vedoucí) je střední kvalifikační stupeň, který navazuje na stupeň minimum a je určen pro vedoucí kolektivů mladých hasičů starších 18 let. Kvalifikaci lze získat ukončeným vzdělávacím kurzem (školením) a složením zkoušky. Organizaci zaštiťuje Okresní odborná rada mládeže, popř. Krajská odborná rada mládeže. (SH ČMS 2008: 22)

Ti, co získali kvalifikaci prvního a druhého stupně, mohou vést kolektivy mladých hasičů, mohou se podílet na činnosti daného kolektivu a mohou být zvoleni do odborných rad mládeže. Vedoucí, po získání druhého stupně kvalifikace, mohou pořádat a vést tábory mladých hasičů. (Tomášková 2011: 70).

Třetí stupeň, tj. činovník je nejvyšší kvalifikační stupeň, který lze získat nejdříve pět let po slnění druhého stupně kvalifikace. Kvalifikaci lze získat dokončeným vzdělávacím kurzem, které organizuje pouze Ústřední odborná rada mládeže. Činovník musí absolvovat přednášky a cvičení a také samostatný výstup na zvolené téma. (SH ČMS 2008: 23)

V roce 2023 nabídlo zdarma Okresní družení hasičů Trutnov ve spolupráci s HZS školení a kurz všeobecného trenéra/vedoucího dětí a mládeže (ale i dorostu, mužů a žen) a vedoucí mladých hasičů Dubenec se ho účastnili. *„Školení probíhalo on-line formou a zúčastnili jsme se ho všichni. Já, Petr i Michal. Máme za sebou pouze teoretickou část a praktická nás čeká teď na jaře, už čekáme na termín.“* (Brožová, rozhovor 23. února)

Každé dva roky je dvoudenní školení vedoucího, které se zakončuje písemnou i praktickou zkouškou. V loňském roce bylo jednodenní a v roce 2024 na podzim čeká dubenecké vedoucí dvoudenní školení.⁶ *„V podstatě to je školení, kde se snažíme porozumět pravidlům daných sportovních disciplín. Vzpomínám si, že jsme řešili i hodnocení šedesátek. Také jsme se věnovali seznamováním se s novými směrnicemi. Samozřejmě procházíme školení i v odvětví psychologie a pedagogiky. Vloni jsme poprvé měli přednášku věnovanou i drogám, protože jsme všichni (včetně OSH) všimli velkého výskytu HHC u dětí. Školili nás, jak správně s dětmi o tom mluvit a snažit se jim vysvětlit následky požití, jak HHC, tak i jiných drog.“* (Brožová, rozhovor 23. února)

⁶ Školení je na přeskáčku, tj. jeden rok jednodenní, druhý rok dvoudenní. Vždy školení zaštiťuje OSH.

3. Hra Plamen

Hra Plamen představuje výchovně vzdělávací program pro kolektivy mladých hasičů a systém fyzické přípravy pro sportovní oddíly dětí a mládeže. Hlavním úkolem je rozvíjet dětské znalosti, dovednosti a fyzickou zdatnost s přihlédnutím k odborně technické oblasti požární ochrany. Dle směrnice cílem hry je „aktivně a celoplošně podporovat organizovanou mimoškolní činnost dětí a mládeže se zájmem o požární ochranu za účelem podpory zdravého rozvoje jejich osobnosti pak rozvíjet zábavnou, poutavou a soutěžní formou zejména psychické, intelektuální, mravní a sociální schopnosti a tělesnou zdatnost“ (Směrnice Plamen 2022: 9).

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (SH ČMS) je hlavním organizátorem hry Plamen v České republice. SH ČMS rozděluje činnost úseku mládeže na dvě základní roviny, a to *výchovně-vzdělávací* a *sportovní činnost* (Směrnice Plamen 2022).

3.1. Výchovně vzdělávací část

Primárním úkolem, dle směrnic, výchovně vzdělávací části hry Plamen je podporovat všestranný a plnohodnotný rozvoj všech dětí a mládeže se zájmem o technické vzdělávání, pohybové aktivity a oblast integrovaného záchranného systému jako celku. Dalším úkolem je „umožnit přístup ke kvalitnímu společenskému vzdělání a volnočasovému vyžití včetně rozvoje talentu pro všechny bez ohledu na jejich osobní charakteristiky nebo sociálně ekonomické podmínky, ve kterých žijí“ (Směrnice Plamen 2022: 13).

Směrnice zaštiťuje dva hlavní cíle práce s kolektivy mladých hasičů, a to konkrétně všeobecnou organizovanou mimoškolní výchovu dětí a mládeže, která by měla zajistit získání schopnosti dětí v občanském, profesním a osobním životě včetně socializace v zájmově příbuzné skupině. Druhým cílem je, dle směrnice, poskytnutí kvalitního neformálního vzdělávání, které by mělo umožnit rozvoj potenciálu dětí se zájmem o technické vzdělávání a vzdělávání v rámci IZS. (Směrnice Plamen 2022: 13)

3.1.1. Vzdělávací systém mladých hasičů

Pro vzdělávací systém mladých hasičů je základním kamenem plnění odznaků odborností, které plní mladý hasič dle věku a jsou zaměřené na znalosti požární ochrany. Konkrétně se jedná o odznaky *preventista junior*, *strojník junior*, *kronikář*, *cvičitel*, *velitel* a *instruktor*. Na tyto odznaky následně navazuje získávání odznaků specializací, které jsou zaměřené na

rozvoj dovedností mladých hasičů. Poslední kategorií jsou výkonnostní třídy, které se určují dle času v disciplíně 60m s překážkami. Cílem je získat nejméně pět odznaků odborností nebo specializací v rámci kolektivu mladých hasičů.

Odznak preventista junior plní děti mladší kategorie (6-10 let) a podstatou je, aby dítě znalo hlavní příčiny vzniku požáru, jako například úmyslné zapálení, vlivem počasí, technickou závadou či nedbalostí nebo neopatrností. Preventista junior zná všechna tísňová telefonní čísla a umí vyhledat jednoduché požární závady (tepelné spotřebiče, otevřený oheň, komíny, elektrické rozvody, skladování hořlavých kapalin a tuhých paliv) a také by měl znát základy hoření (hořlavá látka, zápalná teplota, oxidační prostředek). V poslední řadě preventista junior nakreslí dva výkresy s tematikou požární ochrany.

Odznak preventista plní děti ve věku 8-15 let písemným testem a praktickou zkouškou. Zná to, co preventista junior. Navíc však ovládá znalosti a dovednosti z oblasti prevence požární ochrany. Taktéž zná základní části komínů (komínový plášť, průduch, vložka, hlava, vybírací a vymetací otvor, ...) a jeho údržbu. Preventista zná správné skladování hořlavých kapalin a také zná časté požární závady v rodinném domě. Ovládá činnost při zpozorování požáru (záchrana osob, přivolání pomoci, ohlášení požáru) a v poslední řadě se orientuje v problematice mimořádných událostí, povodní a evakuací.

Odznak strojník junior plní děti mladší kategorie (6-10 let) a mladý hasič zná jednoduché hasební prostředky (rozumí se prostředky, které máme v naší blízkosti a často nejsou primárně určeny k hašení, tj. vědro, tlumice, sekera, trhací hák, ploché páčidlo, ...) a jejich použití. Také zná přenosné hasící přístroje a umí je použít, tj. hasící přístroj pěnový, práškový, vodní a sněhový. V poslední řadě strojník junior zná povinnosti strojníka u zásahu (strojník obsluhuje požární stříkačku, sleduje signály velitele a členů družstva, provádí příkazy velitele zásahu, ...)

Odznak strojník plní děti 8-15 let písemným testem a praktickou zkouškou. Zná to, co strojník junior (nebo odznak už vlastní). Dále zná techniku používanou u hasičů konkrétně i její části a údržbu. Technikou se rozumí vozidla, plavidla, letadla a železniční kolejová vozidla. Strojník zná druhy a způsoby použití běžných technických prostředků požární ochrany (základní věcné prostředky, účelové prostředky, speciální záchranné prostředky, speciální zásahové prostředky a zásahové ochranné). Také zná běžnou údržbu motorové

stříkačky a v poslední řadě zná optické signály požární ochrany (nebezpečí, pozor, rozumím, vodu stav, vodu vpřed, zmenšit tlak).

Odznak kronikář získá mladý hasič (8-15 let) písemným testem a praktickou zkouškou. Kronikář se půl roku věnuje kronice kolektivu mladých hasičů. Zná nejen základní historii a fakta hasičstva, ale také historii svého sboru. Orientuje se ve struktuře SH ČMS a v činnosti Hry Plamen.

Odznak cvičitel získá mladý hasič ve věku 12-18 let písemným testem a praktickou zkouškou. Podmínkou odznaku cvičitel je získání odznaku preventista a strojník. Cvičitel dovede zorganizovat nástup kolektivu a podat hlášení a je jakýmsi pomocníkem vedoucího kolektivu. Má znalost ve vázání uzlů, které se používají v požární ochraně (lodní smyčka, zkracovačka, dvojitý osmičkový uzel, tesařský uzel, ambulanti uzel, protisměrný osmičkový uzel, ...). V poslední řadě se cvičitel orientuje ve Směrnících Plamen.

Odznak velitel získá mladý hasič ve věku 12-18 let písemným testem a praktickou zkouškou. Podmínkou odznaku velitel je předešlé získání odznaku cvičitel. Velitel prokazuje znalost při výjezdu jednotky k požáru či k mimořádné události (přijetí zprávy o události, vyhlášení poplachu, výjezd jednotky, doprava a příjezd na místo zásahu). Taktéž zná vykonávané činnosti při (průzkum, záchrana osob a zvířat, záchrana majetku) a po zásahu (předání místa zásahu, odjezd z místa zásahu a návrat jednotky). V poslední řadě velitel zná nebezpečí, které hrozí při zásahu nebo na místě požáru.

Odznak instruktor lze získat ve věku 11-18 let, ale doporučuje se pro kategorii dorost (15-18 let). Podmínkou odznaku instruktor je předešlé získání odznaku cvičitel. Instruktor zná a orientuje se v základech pedagogiky (například styly výchovy) a psychologie (osobnost a vývoj jedince, psychické procesy, motivace, potřeby, ...), také v bezpečnosti při činnosti s dětmi a prokazuje znalosti zdravotní. Taktéž zná dokumentaci kolektivu (registrační list kolektivu, kronika, docházka, plány činnosti, nástěnky, ...) a má prohloubené znalosti Směrnice Plamen.

Na zmíněné odznaky volně navazují již zmiňované odznaky specializací, jejichž charakteristickým rysem jsou dovednosti mladého hasiče. Mezi tyto odznaky patří *ajták, ekolog, kuchař, kutil, průzkumník, spojka, společník, střelec, táborník, zdravotník*.

Při získání odznaku ajťák písemným testem a závěrečnou prací na dané téma má mladý hasič znalosti s PC (hardware, software, vstupní a výstupní zařízení, operační systém), včetně klávesových zkratk. Umí pracovat se základními programy (Word, Excel, Malování), také se orientuje v oblasti komunikace (sítě, internet, el. pošta, ...). V poslední řadě prokazuje znalosti s bezpečností, jako například znalost virů nebo jak se zachovat při ztrátě dat.

Odznak ekolog získá mladý hasič písemným testem, ve kterém prokazuje znalosti ve vodních tocích a nádržích (umělých a přírodních), taktéž zná pojmy v ekologii a umí je vysvětlit (jedinec, populace, společenstvo, ekosystém, potravní řetězec, ...). Také umí vysvětlit funkci lesa (vodohospodářská, mikroklimatická, bioklimatická, rekreační a estetická, zdroj surovin, ...) a v poslední řadě se orientuje v přírodě.

Odznak ekonom získá mladý hasič, pokud umí zapsat příjmy od členů kolektivů. Dokáže vysvětlit evidenci příjmů a výdajů, co jsou prvotní a druhotné doklady a ví, jak vypadá paragon a jaké jsou jeho náležitosti. Také ovládá vyplnění jednoduchého příjmového a výdajového dokladu, dokáže vypsát poštovní poukázku typu „C“ a dokáže poslat peníze poštou. Ekonom ví, co dělat s poškozenou bankovkou, co jsou valuty a rozumí zásadám ochrany před odcizením a poškozením majetku.

Odznak kuchař získá mladý hasič, pokud splní písemný test a prokáže své znalosti a vědomosti v jednotlivých okruzích. Kuchař zná pět způsobů úpravy jídel doma i v přírodě a také zásady správného stolování. Taktéž zná způsoby obživy z přírodních zdrojů a v přírodě určí minimálně 10 rostlin či keřů, které se mohou použít k přípravě jídel. V poslední řadě kuchař ovládá zásady hygieny.

Odznak kutil získá mladý hasič písemným testem a zhotovením modelů. Kutil umí přišít knoflík a spravit ponožku, umí zatlouct hřebík a taktéž umí zacházet nožem, nůžkami, s pilou a sekerou. Dokáže zabalit balíček a odeslat ho poštou.

Odznak průzkumník mladý hasič získá opět písemným testem. Průzkumník se zvládá orientovat podle mapy, ovládá topografické značky (například, pramen, restaurace, zřícenina, ubytovna, hotel, hraniční přechod, vrstevnice, jeskyně, elektrárny, kostel, ...). Umí se maskovat a pohybovat v terénu. Průzkumník ovládá nejméně tři druhy tajného písma (například mobilová šifra, proložení textu, šifrování pozpátku, ...), umí určit světové strany

podle přírodních jevů. Mladý hasič při získání odznaku měl poznat 15 zvířat a 5 jejich stop a na závěr by měl zvládnout sám přenocovat v přírodě.

Odznak spojka získá mladý hasič písemným testem, ve kterém prokáže své znalosti a dovednosti ve vybraných okruzích a splní všechny praktické úkoly. Spojka umí Morseovu abecedu, českou hláskovací abecedu a ovládá signalizaci (signalizace v požární ochraně, signalizace lanem, signalizace s prapory, ...). Rozumí zvukovým signálům, které se používají v České republice (například všeobecná výstraha, požární poplach a zkouška sirén).

Odznak společník získá mladý hasič, pokud prokáže znalosti a dovednosti z vybraných okruhů písemným testem, předvede jeden ze společenských tanců, uváže kravatu a připraví stůl pro slavnostní večeři. Společník by měl znát pravidla společenského chování (oslovení, tykání, vykání, podání ruky, ...), rozumí pravidlům podávání pokrmů a nápojů. Zvládá základy společenských tanců a zná alespoň pět společenských her.

Odznak střelec získá mladý hasič praktickou zkouškou, a to konkrétně zasáhnout 3x z pěti hodů cíl vzdálený 15 metrů, při střelbě ze vzduchovky na vzdálenost 10 metrů zasáhnout alespoň 7 špalků a také musí znát bezpečnostní předpisy při střelbě a manipulaci.

Odznak táborník zvládne bez pomoci postavit stan, umí zacházet s nožem, sekerou a pilou. Zná obsah krabičky poslední záchrany. Postaví 5 druhů ohnišť (například pagoda, pyramida, hranice, kanadský krb, oheň v dešti, ...) a také umí zahladit po nich stopy. Pozná a charakterizuje lesní zvěř. V poslední řadě rozumí pochodovým značkám.

Odznak zdravotník získá mladý hasič písemným testem a praktickou zkouškou, během které se minimálně třikrát účastní výletu jako zdravotník. Zdravotník umí ošetřit různá poranění, ví o rizicích návykových látek, ovládá zásady hygieny a obvazové techniky (klasový obvaz ruky nebo nohy, prakový obvaz nosu nebo brady). Taktéž zná obsah zdravotnické brašny a umí provést základní úlevové polohy při poskytování první pomoci (stabilizovaná poloha, zotavovací poloha, protišoková poloha, ...).

3.1.2. Celoroční činnost mladých hasičů

Celoroční činnost kolektivů mladých hasičů jde ruku v ruce s Hrou Plamen a ukrývá v sobě činnosti pro mladé hasiče, které slouží k rozvíjení znalostí a dovedností v několika okruzích. Vedoucí kolektivů se svým svěřencům snaží předat i hodnoty, které mohou mít vliv na jejich

osobnost. Společně mohou budovat přátelskou základnu, kam se mladí hasiči budou rádi vracet anebo v činnosti sboru pokračovat.

Jak říká směrnice, podstatou celoroční činnosti jsou pravidelné schůzky mladých hasičů. Jejich náplň by měla tvořit výchovně vzdělávací aktivity se zaměřením se na zdravý životní styl dětí a mládeže, pohybové aktivity, výcvik mladých hasičů, podporu technických dovedností anebo vzdělávání v oblasti první pomoci a prevence. Také by se měl klást důraz na zapojení mladých hasičů do výcviku, který je zaměřen na požární ochranu a ochranu obyvatelstva s cílem získání motivace k budoucí spolupráci se sborem či získání záchranářské práce v jednotkách sborů dobrovolných hasičů daných obcí. (Směrnice Plamen 2022: 14-17).

3.1.3. Okruhy celoroční činnosti kolektivu mladých hasičů

Náměty celoroční činnosti kolektivu mladých hasičů jsou shrnuty do šesti okruhů, ze kterých si daný kolektiv vybere z okruhu jednu podmínku, kterou musí splnit. Výjimkou je hned první okruh, kde je nutnost splnit dvě podmínky a ve třetím okruhu je nutnost získat minimálně pět odznaků (podrobněji v předchozí kapitole). Následně je kolektiv povinen provést zápis do své hasičské kroniky. Do záznamu je nutné uvést datum, kdo se účastnil, také se mohou uvádět fotografie, brožurky, plakáty nebo pozvánky. (Směrnice Plamen 2022: 14-17).

První okruh nabízí kolektivům mladých hasičů následující:

- scházet se na pravidelných schůzkách, a to minimálně jednou týdně
- uskutečnit nejméně dvakrát jednodenní akci nebo uskutečnit nejméně jeden rekreační/odpočinkový pobyt
- uspořádat během zimních/podzimních/jarních/letních prázdnin tábor (který bude delší než 7 dní)
- zúčastnit se minimálně jednou soutěže v uzlování
- zapojit mladé hasiče do tvorby webových stránek nebo účtů na sociálních sítích
- uskutečnit minimálně jednu brigádu za účelem údržby materiálu či prostor (klubovna, cvičiště, ...)

Během terénního výzkumu měli dubenečtí mladí hasiči pravidelné schůzky, které vždy byly v úterý a čtvrtek. V úterý od 17:00 a čtvrtek od 16:30⁷. Také se družstva mladých hasičů účastnila dvou soutěží v uzlování, konkrétně v březnu a v dubnu roku 2023 v Radvanicích.

Druhý okruh je charakteristický pro aktivity spojenými s veřejností:

- uspořádat akci z oblasti pohybových aktivit, s výjimkou hasičského sportu (rozumí se například orientační závod, různé turnaje, střelba, ...)
- zapojit děti ze škol či jiných organizací do soutěže Požární ochrana očima dětí a mládeže
- zorganizovat nejméně dvě volnočasové akce pro veřejnost (příkladem mohou být pálení čarodějnic, traktoriády, dětský den, mikulášská besídka, ...)
- zorganizovat libovolnou volnočasovou aktivitu pro děti s mentálním nebo tělesným postižením nebo pro děti z dětských domovů

Kolektiv mladých hasičů Dubenec se zapojil do organizování hned několika akcí pro veřejnost. Jednalo se o pálení čarodějnic, pohádkový les a dětský spolkový den, kde se děti podílely na obsluze stánků s pitím a jídlem. Také pomohly s organizací aktivit pro mladší děti v rámci dětského a pohádkového dne.

Třetí okruh tvoří již zmiňované plnění odborných nebo specializačních odznaků, které jsem podrobně popsala v předchozí kapitole.

U mladých hasičů mají všichni děti (jak mladší, tak starší) odznak odbornosti strojník junior a navazující strojník. 10 dětí si odbornost splnilo 19. 1. 2023, dalších 6 dětí následující termín 26. 1. 2023. 2. 2. 2023 odbornost získalo 5 dětí a 10. 2. 2023 dvě děti opravovaly test. Příprava na získání odbornosti byla zahrnuta do pravidelných schůzek/tréninků. „*Na tréninkách jsme byli rozdělení do skupin po pěti a vedoucí se nám to snažili vysvětlit, abychom to pochopili. Taky ke všem odbornostem existuje aplikace Mladý hasič, kterou jsme si všichni stáhli do telefonu a učili jsme se to. Moje skupina to napsala hned napoprvé, ale někdo šel i na opravný test, který už zvládl a teď to máme všichni.*“ (A. Brožová, rozhovor 27. 2. 2024)

⁷ Podrobněji v dalších kapitolách.

Čtvrtý okruh je zaměřený na dobrovolnictví a mladým hasičům nabízí následující:

- zapojení se do minimálně jednoho dobrovolnického projektu (příkladem je Den proti rakovině, Vlčí máky, ...)
- uspořádání specifické aktivity na téma „Mezigenerační dialog“ (například program pro domov seniorů, výroba přáníček pro seniory, výlet se zasloužilými hasiči, ...)
- uspořádání specifické aktivity na téma „Zelená Evropa“ (Uklidme Česko, sběr papíru a železa, ...)
- pečovat o starého občana nebo člověka jinak znevýhodněného
- zapojit se do akce pořádané nečleny SH ČMS

V dubnu 2023 se kolektiv mladých hasičů zapojil do celorepublikové akce Uklidme Česko. Trasa úklidu byla od hasičské zbrojnice směrem na obec Vilantice. Také v dubnu a v červnu 2023 se uskutečnil sběr železa.

Pro pátý okruh je charakteristická kultura a vzdělávání a mladým hasičům nabízí následující:

- ve spolupráci se školou či pro veřejnost zorganizovat besedu/akci na téma požární ochrany
- uskutečnit kulturní vystoupení pro členy nebo pro veřejnost
- zúčastnit se projektu Junior univerzita; účastnit se jednodenní akce se vzdělávací tematikou (muzeum, výstavy, ...)
- organizovat/zúčastnit se Vzdělávacích dnů nebo příměstských táborů
- uskutečnit vzdělávací akci pro veřejnost

V červnu 2023 se kolektiv mladých hasičů s vedoucími vydali na den otevřených dveří hasičského záchranného sboru do Dvora Králové nad Labem, kde jim profesionální hasiči ukázali zákulisí hasičárny a představili jim hasičskou techniku.

V srpnu 2023 sbor dobrovolných hasičů zorganizoval příměstský tábor, během kterého děti (nejenom mladí hasiči) věnovaly pozornost hasičské terminologii, výtvarným dílnám či samotnému požárnímu sportu. Během tábora měly zdravotní a kurz první pomoci s rekonstruovanými nehodami, se kterými se mohou setkat, jak během tréninků (například

úraz na kladině), tak i v běžném životě (jako například zásah elektrickým proudem). „*Chceme, a tedy vedeme je k tomu, aby si vybudovaly pozitivní vztah k požární technice a snažíme se je vychovat tak, aby v nouzi pomohly i někomu jinému a nemyslely jen na sebe.*“ (Čtvrtečka, rozhovor 30.10. 2023)

Poslední, šestý okruh je v duchu výcviku a prevence, který mladým hasičům nabízí následující:

- zúčastnit se soutěže TFA
- zúčastnit se besedy se složkami IZS
- uspořádat exkurzi ke složkám IZS nebo HZS
- účastnit se kurzu nebo školení se složkami IZS
- zapojení třech členů kolektivu do soutěže Požární ochrana očima dětí a mládeže
- vyrobit alespoň jednu nástěnku s tematikou prevence požární ochrany, která bude následně umístěna na veřejném místě (Směrnice Plamen 2022: 16-17).

V únoru, konkrétně 18. 2. 2023, se mladí hasiči účastnili soutěže TFA v Hořicích v hale. Ve starších žácích se umístila Amálie na 4. místě, David na 7. a Richard na 21. V mladších žácích Tadeáš na 3. místě a Patrik na 10. místě. 16.4. 2023 se také mladí hasiči účastnili soutěže TFA v Rudníku. „*TFA je pro mě nejméně oblíbená disciplína, protože je pro mě fyzicky náročná*“ (Baše, rozhovor 18.3. 2024).

TFA je víceboj, který simuluje práci profesionálních hasičů při zásahu. Soutěžící má na sobě po celou dobu svého pokusu imitaci dýchacího přístroje a pracovní rukavice. Soutěžní dráha je rozdělena do úseků, ve kterých soutěžící musí překonat určité překážky. První úsek spočívá v rozvinutí dvou hadic s proudnicemi na určenou vzdálenost. Tyto hadice jsou připravené na určitém místě a jsou složeny do harmoniky. V druhém úseku soutěžící musí překonat žebříkovou stěnu a poté nabouchá 15 ran nahoru a 15 ran dolů do hammer boxu. Ve třetím úseku podleze pod 60cm vysokou překážkou. Ve čtvrtém úseku musí soutěžící vleže na břiše překonat lavičku pouze pomocí přitahování rukou. V pátém úseku soutěžící smotá dvě hadice B. Hadice motá přes spojku⁸ a poté je vloží do připraveného boxu. V šestém úseku soutěžící transportuje figurínu okolo kužele (mladší kategorie mají 10-15kg figurínu, starší

⁸ To znamená, že začíná motat od jedné koncovky až k druhé.

kategorie 20-25kg). V sedmém úseku soutěžící přenesou dva kanystry kolem kužele na vyznačené místo⁹ a následně běžící do cíle.

3.2. Sportovní část

Sportovní část podléhá sportovním disciplínám požárního sportu. Podle charakteristiky Sekota je sport „specifická lidská aktivita, která se odlišuje od jiných činností, vyznačuje se i ozvláštňující sociální dynamikou a má svébytné sociální důsledky. [...] Sport je institucionalizovaná aktivita motivovaná ke zvýšení celkové kondice, osobním přežitkem či cíleným výsledkem nebo výkonem“ (Sekot 2008: 10).

Cílem sportovní části Plamenu je umožnit požární sport všem dětem bez ohledu na jejich charakteristiky nebo sociálně ekonomické podmínky, ve kterých žijí. Tato sportovní výchova mladých hasičů se snaží rozvíjet v dětech pozitivní vztah ke sportu a k pohybu a také si klade za cíl motivovat děti a mládež k budoucí dobrovolné práci ve výjezdových jednotkách sborů. (Směrnice Plamen 2022: 29)

Netradiční spojení úkonů typické pro hasiče a běhu či atletiky je základním pilířem pro tento sport. Sportovci se setkávají s fyzickou aktivitou, kterou zažívají hasiči při zásahu, jako je vysoká obratnost, běh přes překážky či výstup do výšek. „*Disciplína, pořádek a řád skloubený s rychlostí, se silou a s odvahou a samozřejmě s vědomostí*“ (Čtvrtečka, rozhovor 9. 11. 2023).

⁹ Vycházím z propozic soutěže TFA v Hořicích, které se MH Dubenec účastnilo.

4. Sportovní disciplíny dle směrnic hry Plamen

Cílem sportovních disciplín je „zvýšit fyzickou kondici mladých hasičů, obratnost a zručnost s požárním náradím, v provedení požárně technických disciplín a atletickou pohyblivost při štafetových bězích“ (Směrnice Plamen 2022: 30). Soutěží zde kolektivy mladých hasičů celkem v šesti disciplínách a zúčastnit se může nejméně devítičlenné družstvo. Na každou disciplínu má družstvo dva pokusy, přičemž se vždy započítává ten lepší čas.

4.1. Kategorie požárního sportu

Sportovní aktivitu spojenou s hasičskými úkony a technikami je možné provozovat už od útlého věku dítěte. Samotný sport je rozdělen podle věkových kategorií, ve kterých nezáleží na pohlaví dítěte.

4.4.1. Přípravka

Přípravka je kategorie určená pro nejmenší členy hasičského sportu. Řadí se sem děti ve věku mladší než 6 let a u dubeneckých hasičů přípravka není aktivní, naposledy probíhala v sezóně 2020/2021.

4.4.2. Mladí hasiči

Tato kategorie se dělí na *mladší žáky* a *starší žáky*. Mladší žáci jsou pro děti od 6 do 11 let a v soutěžních disciplínách s nimi nesmí běžet ani jeden starší žák. Za starší žáky soutěží děti ve věku 11 až 15 let. V této kategorii může však běžet i mladší žák.

Během terénního výzkumu je u dubeneckých hasičů celkem 29 dětí¹⁰.

4.4.3. Dorost

Dorost se dělí na *družstva* a na *jednotlivce*. Dorostenci v družstvech musí být ve věku 14 až 18 let s tím, že pokud je nějakému členovi 13 let, musí mít souhlas zákonného zástupce. Jednotlivci se následně dělí na *mladší/střední/starší dorostence(dorostenky)*. Tato kategorie je rozdělena podle věku dívky či chlapce. Mladší dorostenci jsou ve věku 13 až 14 let, střední 15 až 16 let a starší 17 až 18 let. V sezóně 2023 jsou v Dubenci pouze dva dorostenci, a to jedna dívka a jeden chlapec, oba se řadí do středních dorostů.

¹⁰ Více informací v následujících kapitolách.

4.2. Požární útok

Požární útok je považován za královskou disciplínu a lze říci, že se nejvíce přibližuje samotným úkonům při zásahu. Zpravidla se požární útok řadí k nejoblíbenější disciplíně mezi mladými hasiči a v Dubenci to není výjimkou. „*Já mám nejradši tahat ten svůj rozdělovač*“ (Čepek, ukončení sezóny 17.12. 2023). Pro jeho uskutečnění je potřeba 7 členů družstva, kde každý člen má svoji pozici a úlohu.

4.2.1. Příprava

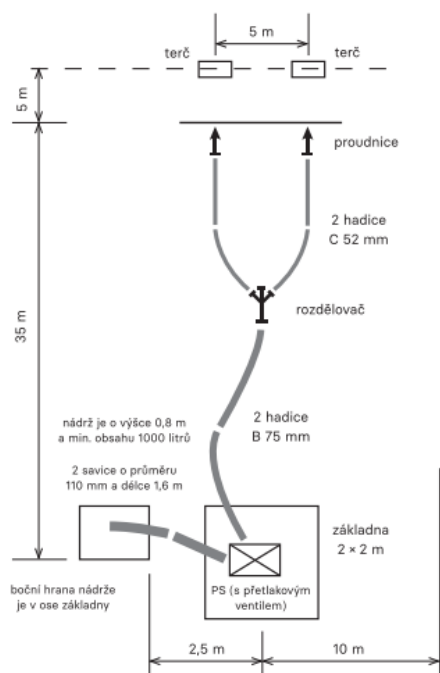
Když je umístěna přenosná stříkačka včetně přetlakového ventilu, může rozhodčí dát pokyn k přípravě základny. Základnou se rozumí plošina 2×2 m zvýšená 10 cm od daného terénu a vzdálená od startovní čáry 10 m. Mezi náradí se řadí 2 savice, 1 sací koš, 2 hadice B 75, 4 hadice C 52, 1 třícestný rozdělovač, 2 proudnice C 52, 1 přenosná motorová stříkačka, 1 přetlakový ventil B (ten dodá pořadatel a je pro všechny družstva jednotný). Ve vzdálenosti 2,5 m je umístěna kád' (vodní zdroj) a 40 m od osy základny jsou umístěny dva terče, ve kterém je naistalováno sklopné zařízení. (Směrnice Plamen)

Celková příprava musí být provedena do 5 minut od pokynu rozhodčího a je povolena pouze pomoc trenéra daného družstva. Náradí a motorová stříkačka nesmí přesahovat základnu. Koncovky hadic, případně závit koše se savicí, musí být od sebe natolik vzdálený, aby mezi nimi prošel papír.

4.2.2. Provedení disciplíny

Před samotným výběhem strojník nastartuje motorovou stříkačku. U kategorie mladších obsluhuje motorovou stříkačku dospělá osoba starší 18 let. Na signál pověřeného startéra vybíhá sedmi členné družstvo od startovní čáry směrem k základně. Tzv. zadek (tři členové družstva), vytváří na základně přívodní vedení (to znamená koš, savice a mašina) a zbylí členové (tzv. předek) pomocí spojů hadic vytváří hadicové vedení od motorové stříkačky k nástřikům (to znamená béčka, rozdělovač a proud), kde dva proudaři sestřikují terče anebo naopak nastřikují¹¹.

¹¹ Vždy uvedeno před samotným začátkem soutěže, jestli se jedná o nástřiky nebo sestřik.

obrázek č. 1, Schéma požárního útoku (Směrnice Plamen 2022: 59)

„Dnes to mají děcka jednodušší. Ta technika není tak těžká, jako byla dřív. My jsme dřív měli ty malé, dětský savice opravdu železnáky. Nešly ohýbat, těžký byly, hadice taky těžký. No, dneska to je takovej plast lehkej. Šlo to hrozně dopředu, útoky se hrozně zrychlujou. Dřív ty útoky vypadaly tak, že když vybíhal každý člen ze základny, tak čapnul svojí hadici a musel běžet vedení, a to vedení postupně spojovat až dopředu¹². Dnes se ta pravidla změnila natolik, že všichni si to spojí na základně a běží dopředu. Kdysi taky nebylo to, že by se běhal koš za běhu. To tady byl první náš Michal Kroupu, snad i první v republice, co to takhle začal běhat“ (Lesák, Tomášek, rozhovor 23.3. 2024).

Soutěžní družstvo má vždy na disciplínu dva pokusy a do konečného výsledku se zapisuje lepší čas zaběhlého požárního útoku. Pokus může být neplatný hned v několika případech. Například, když není přišroubován sací koš na savici před ponořením do nádrže; pokud pomůže cizí osoba při plnění disciplíny; soutěžící nedokončí disciplínu s výstrojí, se kterou byla zahájena, anebo překročí-li nebo dotýká se kterýkoli soutěžící čáry nástřiku (Směrnice Plamen 2022: 57-58).

¹² Říká se tomu hrbáč.

4.3. Požární útok s překážkami CTIF

Požární útok s překážkami CTIF se řadí k ne zcela oblíbené disciplíně mezi soutěžícími, neboť s sebou nese mnoho přípravy a v kontrastu ostatních disciplín je poměrně náročná, jak časově, tak i technicky.

„Já osobně útok CTIF nerada běhám. Je to hrozně zdoluhavá disciplína a na Plamenu to zabere moc času, myslím tím jak při samotnou přípravě, ale i celkově na místě“ (A. Brožová, rozhovor 18.3. 2024).

4.3.1. Příprava

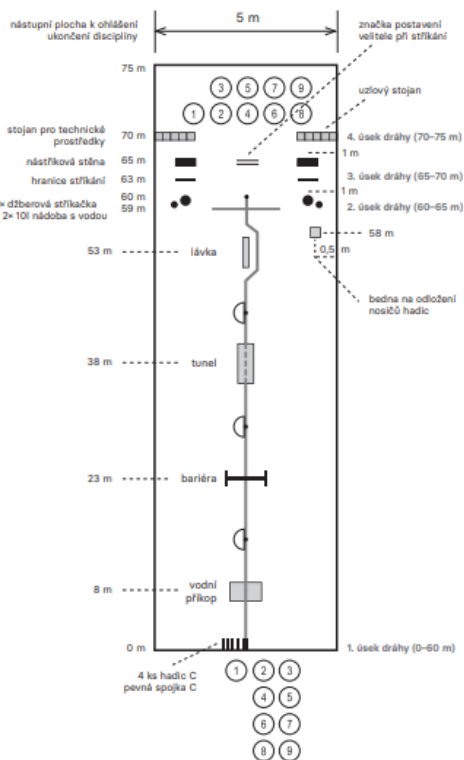
Dráha je dlouhá 75 metrů a na samotném začátku je umístěná spojka C a vedle ní jsou umístěny 4 hadice C dlouhé 15m, jsou zavinuté a opatřené nosičem a sepnuté sponou. Na dráze jsou překážky, které celé družstvo postupně překonává. Jako první překážka je tzv. vodní příkop, který je dlouhý 1,8m a 2m široký. Druhá překážka je bariéra vysoká 70cm a široká 2m. Třetí je tzv. 6m dlouhý tunel, 80cm vysoký a 60cm široký a poslední je 2m dlouhá lávka a vysoká 35cm, za ní ve směru běhu je značka pro odložení hadice a vpravo od lávky je umístěná bedna na nosiče. (Směrnice Plamen)

V druhém úseku, ve vzdálenosti 60m od startovní čáry, jsou umístěny dvě džberové stříkačky, vedle nichž je 10l nádoba s rezervní vodou. 3m od stříkaček ve směru běhu je znázorněna lať, která značí hranici stříkání, 2m od hranice jsou postaveny dvě nástřikové stěny a mezi nimi je označený bod velitele družstva.

Ve třetím úseku, za nástřikovými stojany, ve vzdálenosti 5m jsou umístěny dva stojany. Vpravo je uzlový stojan a vlevo je stojan pro technické prostředky. Před tímto stojanem jsou umístěny technické prostředky (například rozdělovač, sací koš, proudnice).

V posledním úseku dává velitel družstva hlášení rozhodčímu disciplíny o dokončení disciplíny. Hlášení je jediný, kdy velitel družstva může mluvit, poněvadž celá disciplína musí proběhnout bez mluvení (každé slovo je považováno za trestné a udělují se za ně trestné body, které jsou následně připočteny k výslednému času).

Obr. 12 – Nákres dráhy požárního útoku CTIF

77

obrázek č. 2, Nákres dráhy požárního útoku CTIF (Směrnice Plamen 2022: 77)

4.3.2. Provedení disciplíny

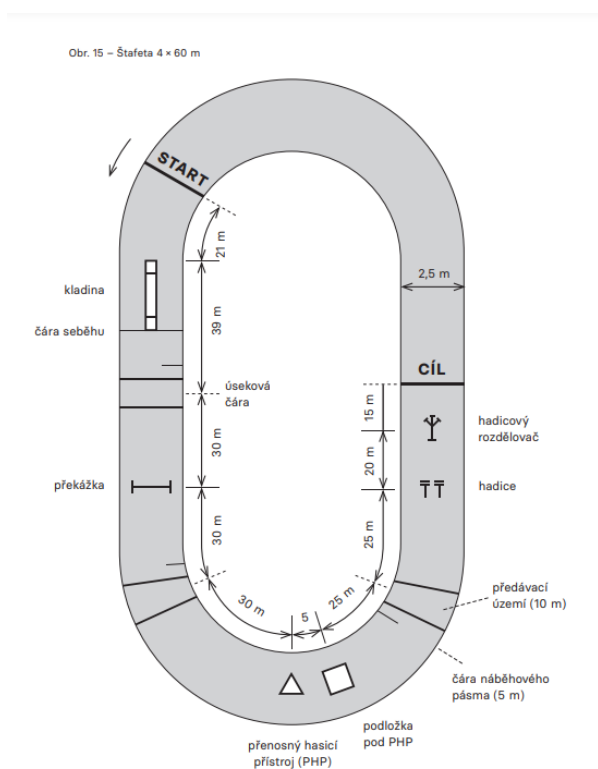
Družstvo nastoupí před startovní čáru a velitel družstva podá rozhodčímu hlášení „pane rozhodčí, družstvo SDH XY je připraveno k plnění disciplíny“, rozhodčí následně dává pokyn k přípravě materiálu. Po přípravě se družstvo opět přesune ke startovní čáře a velitel družstva dává pokyn ke startu píšťalkou. Každý člen družstva má na sobě startovní číslo, protože každý člen má svůj úkol. Velitel má číslo jedna, tudíž celou dráhu překonává vždy první v řadě, za ním běží hned členové s čísly 2-5 a tato skupina provádí nástřiky pomocí džberových stříkaček a tito členové družstva přiřadí technické prostředky a poté se seřadí k veliteli. Zbytek družstva s čísly 6-9 tvoří hadicové vedení přes celou dráhu. Poté tito závodníci musí uvázat daný uzel (soutěžící vážou uzel dle čísla, co mají na sobě). Uzel musí být správně provedený a také funkční. Po uvázání se seřadí ke zbytku družstva. Po hlášení probíhá kontrola s hlavním rozhodčím a s velitelem družstva. Trestné body se rovnají ke ztrátovým sekundám, a to například již za zmiňované mluvení nebo za nesprávné překonání překážek, za celé přetočení hadic, za špatné či zapomenuté přiřazení technického nářadí nebo za nesprávně uvázaný uzel.

4.4. Štafeta 4×60 m

Tato disciplína se nejvíce přibližuje k atletické štafetě, během které se družstvo rozdělí dvě štafety po čtyřech členech, přičemž každý soutěžící musí být pouze v jedné štafetě a pouze na jednom úseku.

4.4.1. Příprava

Na prvním úseku je kladina dlouhá 4m a vysoká 80cm, druhý úsek je bariéra 150cm vysoká pro chlapce starší kategorie a pro mladší kategorii a pro starší dívky je bariéra vysoká 80cm. Třetí úsek je postaven přenosný hasičský přístroj a 5m je od něj umístěna podložka 80x80cm a na posledním čtvrtém úseku jsou umístěny dvě hadice C v kotouči a taktéž je na dráze připraven rozdělovač. (Směrnice Plamen)

obrázek č. 3, Štafeta 4x60m (Směrnice Plamen 2022: 86)

4.4.2. Provedení disciplíny

Na signál startéra první člen družstva překonává kladinu a v předávacím území předá štafetu (předá dalšímu soutěžícímu štafetovou proudnici). Další soutěžící v druhém úseku přeskočí překážku a v předávacím území předá štafetu třetímu, ten po převzetí běží

k přenosnému hasicímu přístroji a postaví ho na podložku a v předávacím území předá štafetu čtvrtému. Pokud hasicí přístroj spadl před předáním štafety, může se soutěžící ve třetím úseku vrátit a znovu ho postavit. Čtvrtý soutěžící běží k hadicím, které rozvine a spojí a jednu koncovku připojí k rozdělovači a na druhou koncovku připojí štafetovou proudnici.

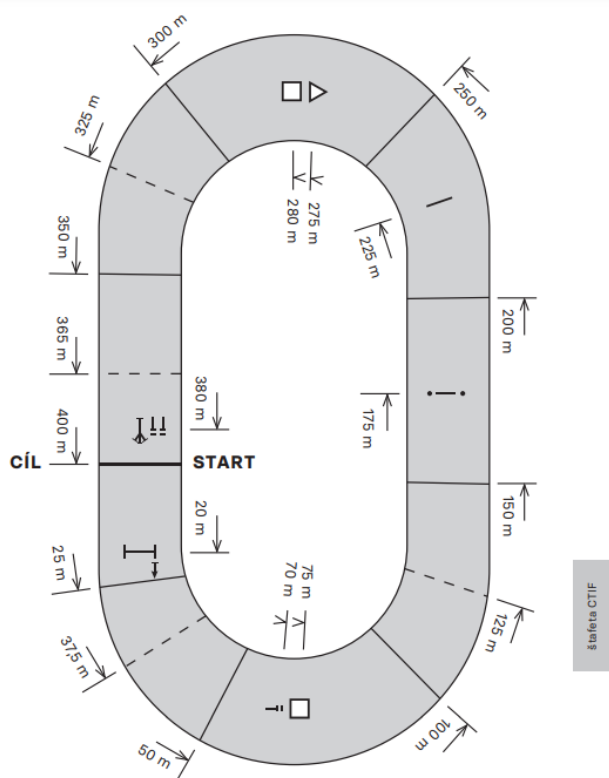
S viditelně napojenou proudnicí proběhne cílem. K odpojení proudnice musí dojít až na pokyn rozhodčího. Štafetová proudnice se nesmí přenášet v ústech a může se pouze předávat z ruky do ruky.

4.5. 400 m štafetový běh s překážkami CTIF

Další z disciplín je štafetový běh s překážkami a jeho dráha se skládá z devíti úseků.

4.5.1. Příprava

Na prvním úseku (0m až 25m) je postavena žebříková stěna, která je vysoká 2m a 120cm široká, na levé straně ve směru běhu je umístěna proudnice C. Druhý úsek (25m až 50m) je čistá běžecká dráha bez překážky. Na třetím úseku dráhy (50m až 100m) je ve středu postavená hadice C s nosičem a 5m vzdálená podložka 80x80cm. Čtvrtý úsek (100m až 150m) je opět čistá běžecká dráha bez překážky a na pátém úseku (150m až 200m) jsou umístěny dva stojany s horní položenou laťkou ve výšce 80cm. V šestém úseku (200m až 250m) je postavená lehkootletická překážka o výšce 60cm. Na sedmém úseku (250m až 300m) je postaven přenosný hasicí přístroj práškový, který váží 6kg a ve vzdálenosti 5m od něj je podložka 80x80cm. Osmý úsek (300m až 350m) je opět čistá běžecká dráha bez překážky a devátém úseku (350 až cíl) dráhy jsou umístěny dvě hadice C v kotoučích a rozdělovač. (Směrnice Plamen)

97

obrázek č. 4, Štafeta CTIF (Směrnice Plamen 2022: 97)

4.5.2. Provedení disciplíny

Na signál startéra první soutěžící překonává žebříkovou stěnu tak, že musí šlápnout na první i druhou příčku a jeho ruce musí uchopit třetí a čtvrtou příčku, poté vezme proudnici a předává štafetu. Druhý soutěžící převezme štafetu a běží ji předat třetímu členu družstva. Třetí soutěžící převezme štafetu, uchopí hadici a přenesse ji na určenou podložku tak, aby hadice nijak nepřechovala. Poté převezme štafetu čtvrtému úseku dráhy a ten po proběhnutí volné dráhy předá pátému. Soutěžící musí podběhnout laťku tak, aby ji neshodil (pokud ji shodí, může se vrátit a podběhnout ji znovu). Šestý soutěžící překonává lehkootletickou překážku a předává štafetu dál sedmému úseku, který uchopí hasicí přístroj a položí ho na položku tak, aby zůstal stát do předání štafety. Osmý soutěžící volně proběhne svůj úsek a předá štafetu devátému, který přiběhne k hadicím a jednu z nich připojí na rozdělovač, spojí je mezi sebou a na volnou spojku připojí proudnici (štafetu), proběhne viditelně s proudnicí v ruce cílem a následně ji odloží, odpojit ji může až na pokyn rozhodčího.

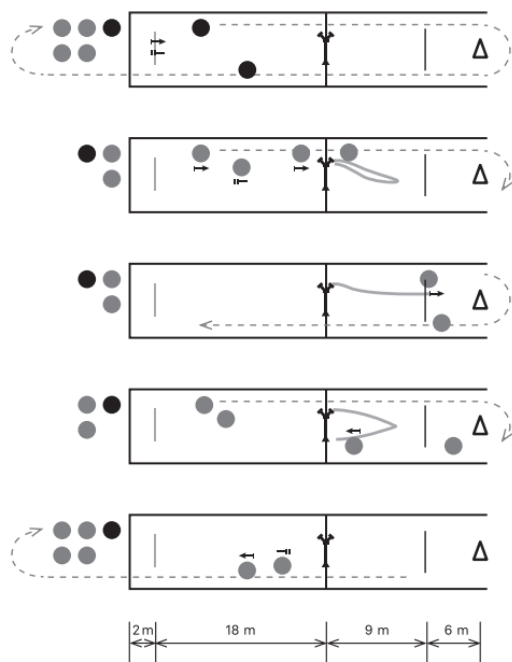
4.6. Štafeta požárních dvojic

Tato štafeta se věnuje klasické hasičské dovednosti. Během štafety požárních dvojic může družstvo sestavit jednu nebo dvě štafety ve dvou variantách. První varianta je ve složení dva velitelé a dvakrát čtyři členové, druhá varianta je taková, že je jeden společný velitel pro obě štafety a na jeho doběhnutí vybíhají současně první dvojice obou štafet.

4.6.1. Příprava

Dva metry od startovní čáry je přípravná čára, na které je umístěná hadice C a vlevo od ní je proudnice C. 20m od startovní čáry je hydrantový nástavec s přechodem, 9m od hydrantového nástavce je znázorněná čára pro umístění proudnice a 15m od hydrantového nástavce je kužel, který slouží jako oběhnutí. (Směrnice Plamen)

Obr. 30 – Štafeta požárních dvojic

obrázek č. 5, Schéma štafety požárních dvojic (Směrnice Plamen 2022: 105)

4.6.2. Provedení disciplíny

Na signál jako první vybíhá velitel štafety (pouze on) a obíhá kužel, jak nejrychleji to jen jde. Po přiběhnutí zpátky velitele vybíhá první dvojice společně s připraveným náradím (hadice, proudnice). Jeden z dvojice rozhodí hadici, připojí na koncovku hadice proudnici a položí ji na vyznačené místo. Duhou koncovku podá druhému z dvojice a ten ji připojuje na hydrantový nástavec. Oba obíhají kužel tak, aby ji měli po pravé ruce a žádným kouskem těla

se jí nesmí dotknout. Po doběhnutí první dvojice vybíhá dvojice druhá, která běží nejprve kolem kužele (také jí musí mít po pravé straně a také se jí nesmí nijak dotknout). Následně jeden z dvojice stáhne proudnici směrem k hydrantovému nástavci (vznikne jakýsi překlad hadice), odpojí proudnici a současně i hadici od hydrantového nástavce a běží společně s proudnicí k cíli. Druhý soutěžící z této dvojice smotá hadici a s touto svinutou hadicí taktéž proběhne cílem. Poté smotanou hadici předá ke kontrole rozhodčímu. Smotaná hadice nesmí mít ani jeden z konců delší, než je průměr kotouče hadice a také její střed nesmí být větší, než půlspojka proudnice C.

4.7. 60 m s překážkami

Tuto disciplínu neplní celá družstva, ale pouze jednotlivci v kategoriích mladších a starších, zvláště dívky a chlapci.

„Já mám šedesátky nejradši, protože mám rád, když běžím sám. Soustředím se jen na sebe a když něco zkazím, tak se můžu zlobit jen sám na sebe. Na tom všem se mi líbí bariéra, kterou musím přeskóčit a kladina s rozdělovačem, protože u toho mám pocit, že jsem dobřej“ (Baše, rozhovor 18.3. 2024).

„Já osobně mám nejradši závody sama na sebe. Šedesátky byla disciplína sama na sebe a docela mi dařilo, hodně jsem se zlepšovala a vždycky bylo co zlepšovat. Vždy jsem byla o kousek blíž k 12s, ale tu jsem bohužel nestihla dát. Mohla jsem ji zaběhnout na Mistrovství ČR v Brně, ale nepodařilo se ani tam. Pak jsem měla úraz a berle a teď už šedesátky běhat nemůžu¹³, což mě mrzí, protože si myslím, že bych teď tu dvanáctku zaběhla. Nyní se soustředím sama na sebe, víc trénuju, abych to dotáhla ve stovkách a dostala se tak znovu na Mistrovství“ (A. Brožová, rozhovor 18.3. 2024).

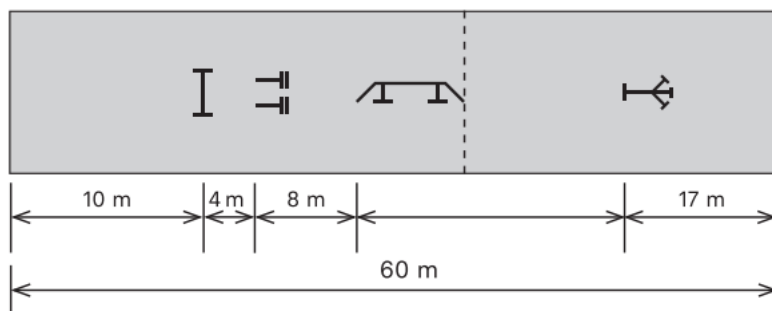
4.7.1. Příprava

Překážky jsou totožné jako u disciplíny štafety 4x60m, to znamená, že celková dráha je dlouhá 60m a široká 2,5m. Soutěžící můžou běžet současně ve více drahách (zpravidla ve dvou). 10m od startovní čáry je u kategorie starších chlapců umístěna bariéra vysoká 150cm, u mladších žáků a starších dívek je bariéra vysoká 70cm. 14m od startu jsou ve směru běhu postaveny dvě hadice C. 22m od startovní čáry je kladina (obě kategorie mají totožnou

¹³ Amálii už je nyní 15 let a nemůže běhat za starší žáky, ale pouze za dorost, kde se běhají 100m s překážkami.

kladinu 4m dlouhou a 80cm vysokou). 17m před cílovou čarou je umístěn rozdělovač.

(Směrnice Plamen)

obrázek č. 6, Běh 60m s překážkami (Směrnice Plamen 2022: 109)

4.7.2. Provedení disciplíny

Soutěžící na startovní čáře je vybaven proudnicí (zpravidla zasunutou za páskem), s kterou musí být překonány všechny překážky disciplíny. Na signál startéra soutěžící vyběhne a překoná bariéru. Za překážkou na označeném místě soutěžící vezme hadice, s nimi přeběhne kladinu a poté rozhodí. Kladina musí být zdolána tak, aby závodník minimálně jednou při sbíhání šlápl z kladiny na sebhový můstek. Céčkové hadice musí být rozvinuté a spojené kdekoliv v dráze od 14m do 60m, tj. před kladinou, na kladině, za kladinou nebo až u rozdělovače. Zbývající dvě koncovky soutěžící připojí na rozdělovač a druhou na proudnici. S touto připojenou proudnicí soutěžící běží do cíle. Proudnici odpojí až na pokyn rozhodčího.

5. Závod hasičské všestrannosti a brannosti

Do loňské roku (tj. 2022/2023) byl závod požární všestrannosti¹⁴ součástí hry Plamen. Tato disciplína byla organizována samostatně na podzim. Nyní se snížily nároky na provedení, otevřely se brány „civilu“ a z kdysi sportovní disciplíny se v současnosti stala samostatná volnočasová aktivita.

„Jak to můžou běhat i ostatní, než jen hasiči, tak to je hrozně lehký. Pro nás tam jsou uzle, starý značky, buzola, lano a situace, kdy zavoláme na jaké číslo, a myslím si, že to stejně školy moc běhat nebudou, i když tuhle možnost mají“ (Brožová, A. 28.3. 2024)

„Co se týče značek a třeba první pomoci, tak to jsme se připravovali přes aplikaci Mladý hasič. Na tréninku jsme si to jen společně projeli a kontrolovali jsme se navzájem, jestli to umíme. Střelbu ze vzduchovky jsme taky trénovali na tréninku, ale celkem málo, protože se vždycky většina z nás trefí“ (Baše, rozhovor 28.3. 2024)

„Když jsme to trénovali, tak jsme měli připravené stanoviště, stejně jako na braňáku a učili jsme se. Teď se některý uzle v tomhle novém braňáku změnil, takže jsme se všichni museli učit nový. A když to trénovali mladší, tak jsem jim i já pomáhala při učení“ (Brožová, A. 28.3. 2024).

Účastnit se závodu mohou pětičlenné hlídky mladých hasičů i hlídky dětí a mládeže neorganizovaných v SH ČMS (školy, dům dětí a mládeže aj.), během kterého projevují své znalosti a dovednosti v oblasti požární ochrany a ochrany člověka v mimořádných událostí. Hlídky běží po trati, která je označená barevnými fáborky a na trati jsou stanoviště označené K1-K8. Pro mladší kategorii je trať dlouhá cca 2km, pro starší cca 3km. *„Z celého braňáku je pro mě nejjednodušší samotný běh. Vždy jsme běželi podle fáborků a přespolním terénem“ (Baše, rozhovor 28.3. 2024)*

První stanoviště je hod na cíl nebo střelba ze vzduchovky, podle toho, jaká to je pětičlenná hlídka (jestli mladí hasiči nebo hlídky neorganizované v SH ČMS). V prvním případě se hází tenisovými míčky na patnáct 0,5l PET láhví, které jsou postavené na desce ve vzdálenosti 10cm od sebe a 30cm ve výšce nad zemí a ve vzdálenosti od házení podle kategorie 1,8m, 2m nebo 2,5m. Každý člen hlídky má tři míčky a na pokyn rozhodčího

¹⁴ Závod požární všestrannosti (=ZPV) byl oficiální název do loňského roku, nyní Závod hasičské všestrannosti a brannosti.

všichni členové hlídky hází na PET láhve a cílem je shodit co největší počet PET láhví. Pokud se jedná o hlídku mladých hasičů, členové hlídky střílejí vzduchovkou na 15 špalíčků. Každý člen má tři náboje a cílem je sestřelit co nejvíce špalíčků.

„I když ti někdo bude říkat, že střelba je nejllehčí, tak mně osobně dost často mi dělala problém. Skoro každý braňák jsem netrefila ani jeden. Musela jsem hodně pečlivě trénovat. Dokonce jsem trénovala i doma a pak i porazila tatku“ (Brožová, A. rozhovor 28.3. 2024).

Druhé stanoviště je orientace v přírodě a zde hlídky plní dva úkoly. První úkol jsou turistické a topografické značky, které plní všechny hlídky stejně. Každý člen hlídky si vylosuje dvě turistické nebo topografické značky. Mladší kategorie losují ze značek 1-15, starší 1-25, dorost 1-40¹⁵. Mezi značky se řadí například most, parkoviště, kostel, nemocnice, zřícenina, močál, výškový bod, kaple, pomník, orientačně důležitý strom, cyklostezka, hrad, zámek, hájovna, myslivna, naučná stezka, železniční stanice. Druhý úkol jsou stopy, stromy a rostliny. Každý člen hlídky si vylosuje a určí jeden obrázek stopy, stromu nebo rostliny. Mladší kategorie losují ze obrázků 1-9, starší 1-18, dorost 1-24¹⁶. Příkladem obrázků stop je ježek, jelen, pes, zajíc a prase, stromy jako lípa, buk, smrk, bříza, jedle, modřín a javor a v poslední řadě rostliny jako kopřiva, sněženka, borůvka, vraní oko, mateřídouška, jitrocel a heřmánek.

„Stopy zvířat, rostliny a stromy by měli mít skauti a ne hasiči. Takový na to mám názor. Klidně z toho mohli udělat volnočas, ale nechat to při starém, kde se to věnovalo jen hasičině“ (Brožová, A. rozhovor 28.3. 2024).

Třetí stanoviště je věnováno uzlům, které plní všechny kategorie stejně. Každý člen z hlídky si vylosuje jeden uzel, který uváže. Jedná se o tesařský uzel, liščí uzel, plochá spojka, lodní uzel a dvojitý osmičkový uzel.

„Největší strach mám vždycky u uzlů. Nejhorší pocit je to, že se mi to nepovede uvázat nebo že se to během kontroly rozváže“ (Baše, rozhovor 28.3. 2023).

Čtvrté stanoviště je brannost, kde členové hlídky neorganizované v SH ČMS skáčou přes vodní příkop. Členové hlídek mladých hasičů překonávají vodorovně lano, které je dlouhé 3m v případě mladších kategorií a 4m ve starších.

¹⁵ Odkaz na značky <https://mladez.dh.cz/images/Dokumenty/mladez/zhvb/2023/oz-zhvb-2023.pdf>.

¹⁶ Odkaz na obrázky <https://mladez.dh.cz/images/Dokumenty/mladez/zhvb/2023/oz-zhvb-2023.pdf>.

Páté stanoviště je zaměřeno na požární ochranu a hlídky zde plní tři úkoly. V rámci prvního úkolu si každý člen hlídky mladší kategorie vylosuje jeden obrázek a řekne, co na obrázku představuje riziko v domácnosti. Mezi obrázky je například svíčka u kapesníků, přetékáající vana nebo rozbitý kabel v zásuvce. Pro starší kategorie je první úkol zaměřen na chování při mimořádných událostech. Druhý úkol je pro všechny kategorie stejný, a to konkrétně sestavení trojúhelníku hoření. To znamená, že aby došlo k požáru, musí být přítomna hořlavina, oxidovadla a iniciační energie (zápalná teplota). Třetí úkol jsou grafické značky technických prostředků požární ochrany. Každý člen hlídky si vylosuje jednu značku a přiřadí ji k danému prostředku. Jedná se například o rozdělovač, sací koš, sběrač, savici, hydrantový klíč, hydrantový nástavec, záchrané lano nebo o přetlakový ventil.

Šesté stanoviště jsou základy první pomoci, kde si každý člen vylosuje jeden obrázek určité situace a k němu přiřadí správný postup první pomoci. Pro mladší kategorii se jedná o odřeninu, řeznou ránu, krvácení z nosu, uštknutí hadem a pokousání. Starší kategorie řeší úžeh, bodnutí hmyzem, popáleniny, omrzliny a zlomeninu končetiny.

Předposlední, sedmé stanoviště je věnované ochraně obyvatelstva. V rámci prvního úkolu všechny kategorie musí vytvořit záchranářskou uličku na cvičné tříproudové silnici. Během druhého úkolu si každý člen hlídky losuje jednu situaci a musí ji přiřadit k nejvhodnějšímu telefonnímu číslu tísňové linky. Jedná se o situace jako požár budovy (150), hromadná nehoda (112), zranění v horách (1210), loupež (158), pád z koloběžky (155). Třetí úkol tohoto stanoviště je evakuační zavazadlo, kde si každý člen hlídky vylosuje jeden obrázek a přiloží ho buď na znázorněný kufr anebo na přeškrtnutý kufr.

„Konkrétně v evakuačním zavazadle jsem několikrát přiřadila špatně. Sice jsem si lámala hlavu s tím, kdo mi co řekne, ale nikdy to nikomu nevadilo“ (Brožová, A. rozhovor 28.3. 2024).

Poslední, osmé stanoviště plní pouze hlídky dorostu nebo hlídky středních škol a jedná se o orientaci v terénu, během kterého se musí pomoci azimutu přesouvat.

5.1. Závod požární všestrannosti (ZPV)

Jak už jsem zmínila, tato disciplína do minulého roku byla součástí hry Plamen. Té se účastnila družstva mladých hasičů na podzimním kole této hry a následně na jarním kole této

hry plnila družstva zbylé disciplíny. Rozdělené to bylo z toho důvodu, že branný závod je náročný jak na přípravu, tak i na celou organizaci.

„Tenhle ‚starý‘ braňák byl lepší. Teď to je hrozně lehký a jsou tam věci, které by tam podle mě neměli být. Už jen to, že k sobě přiřazujeme, je kravina. Před tím jsme museli všechno říct ústně a bylo to pouze pro hasiče, teď ten ‚nový‘ může běžet kdokoliv“ (Brožová, A. rozhovor 28.3. 2024).

Družstvo je taktéž složeno z pětičlenné hlídky a pokud daný kolektiv má dostatek dětí, mohl složit i hlídky dvě. Délka tratě podle kategorie je taktéž 2km nebo 3km a po celé délce tratě jsou umístěny barevné fáborky. Na trati je celkem šest kontrol (stanovišť), kterými musí každá hlídka projít.

První kontrola je střelba ze vzduchovky. K dispozici je pět vzduchovek a každý člen má k dispozici tři náboje na tři špalíky. Špalíky jsou ve vzdálenosti 10m od vzduchovky a jsou 30cm nad zemí. Každý člen hlídky střílí z leže, kategorie mladší má možnost střílet s oporou (to znamená, že si vzduchovku mohou opřít o podpěru) a za každý nesestřelený špalíček má hlídka jeden trestný bod (Jermanová 2011: 16).

Druhá kontrola je věnovaná topografii. V rámci prvního úkolu na této kontrole si každý člen hlídky vylosuje jednu topografickou značku. Druhým úkolem je zorientovat mapu pomocí buzoly. Třetí úkol plní pouze kategorie starší, a to určení azimutu jednoho orientačního bodu.

Třetí kontrola je uzlování, během kterého si každý člen hlídky vylosuje jeden z pěti uzlů, který musí uvázat. Konkrétně se jedná o tesařský uzel, plochou spojku, lodní smyčku, zkracovačku a úvaz na proudnici.

Čtvrtá kontrola jsou základy první pomoci. Během této kontroly se členové hlídky rozdělí na trojici a dvojici a plní dva různé úkoly. První úkol pro trojici je ošetření poraněného kolena a jeho transport zraněného pomocí stoličky z rukou, zde si trojice musí dát pozor, že uzel musí být nad/pod ránou a nikdy ne na ráně (Jermanová 2011: 18). Druhý úkol pro dvojici ošetření poraněné ruky a také transport raněného.

Pátá kontrola je věnovaná požární ochraně, kde si členové hlídky vylosují jeden obrázek technických prostředků požární ochrany (plnoproudá proudnice C, hadice v kotouči,

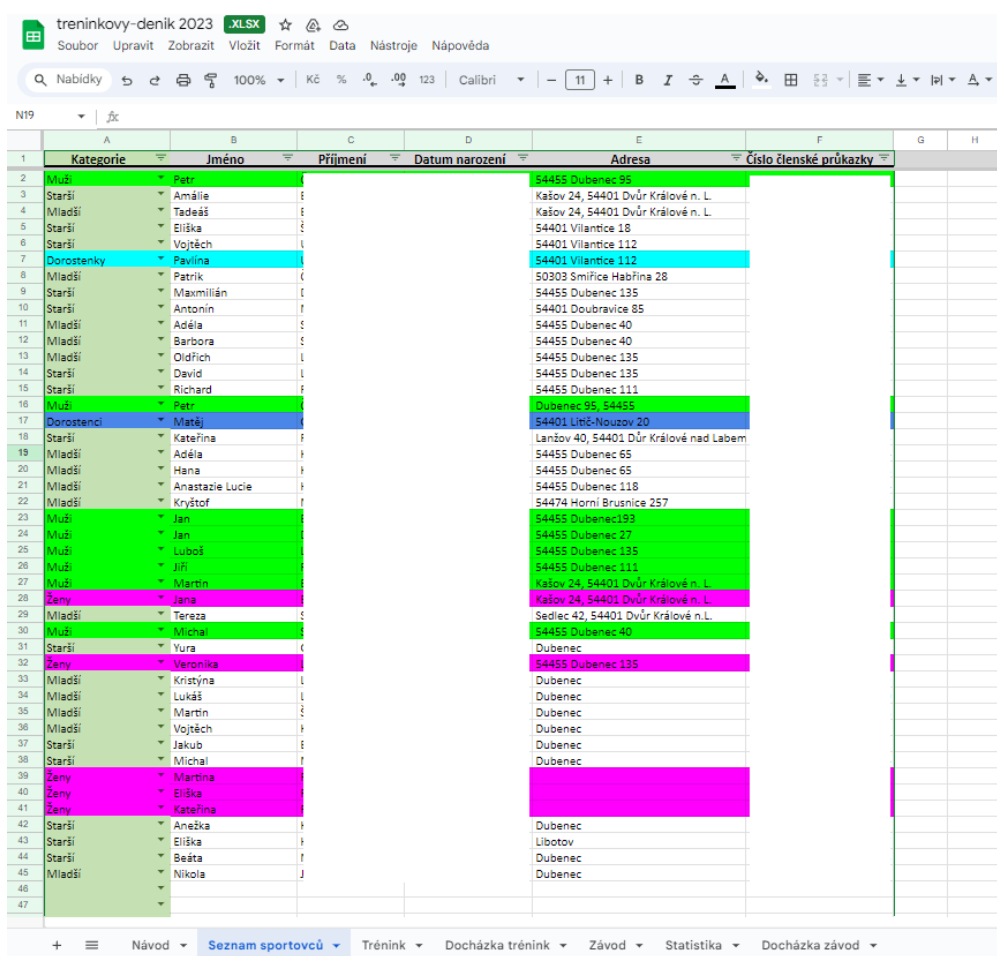
rozdělovač, sací koš, savice, sběrač, přetlakový ventil, ...) a přiřadí ho k danému prostředku. V rámci této kontroly také členové hlídky vylosují obrázek (jedná se benzin/naftu, el. rozvaděč pod proudem, knihy/archivy, sypké látky/volně ložené hobliny, jemná mechanika/video/počítače) a ústně k němu určí jeden vhodný a jeden nevhodný hasební prostředek (tj. voda/PHP vodní, tlumice, písek/škvára/hlína, PHP CO2 sněhový, PHP pěnový, PHP práškový).

V poslední, šesté kontrole členové hlídky musí překonat překážku po vodorovném laně. Lano je umístěno mezi dvěma stromy ve vzdálenosti 3m pro kategorii mladší a 4m pro kategorii starší.

6. Kolektiv mladých hasičů obce Dubenec

„Nepodporujeme žádnou třídní nenávisť, jak genderovou, tak politickou a troufám si říct, že v kolektivu například gender nehraje žádnou roli. V útoku děti umí více pozic a vždy se na tréninkách snažíme přizpůsobit daným možnostem. Jediná věc, která je jiná, je v jednotlivcích bariéra. Starší kluci mají vyšší a holky stále stejnou, jako v mladších.“ (Čtvrtečka, 23. února)

Během terénního výzkumu bylo zaregistrováno v kolektivu mladých hasičů 29 dětí, z nichž 15 se řadí do mladší kategorie a 14 dětí do kategorie starší. Z následující tabulky lze vyčíst, že v mladších dívek je 8 a mladších chlapců 7. Ve starších žácích je zapsáno 6 holek a 8 chlapců.

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	Kategorie	Jméno	Příjmení	Datum narození	Adresa	Číslo členské průkázky		
2	Mladší	Petr			54455 Dubenec 95			
3	Starší	Amálie			Kašov 24, 54401 Dvůr Králové n. L.			
4	Mladší	Tadeáš			Kašov 24, 54401 Dvůr Králové n. L.			
5	Starší	Eliška			54401 Vilantice 18			
6	Starší	Vojtěch			54401 Vilantice 112			
7	Dorostenky	Pavína			54401 Vilantice 112			
8	Mladší	Patrik			50303 Smičice Habřina 28			
9	Starší	Maximilián			54455 Dubenec 135			
10	Starší	Antonín			54401 Doubravice 85			
11	Mladší	Adéla			54455 Dubenec 40			
12	Mladší	Barbora			54455 Dubenec 40			
13	Mladší	Oldřich			54455 Dubenec 135			
14	Starší	David			54455 Dubenec 135			
15	Starší	Richard			54455 Dubenec 111			
16	Mladší	Petr			Dubenec 95, 54455			
17	Dorostenky	Matěj			54401 Lhů-Nowcov 20			
18	Starší	Kateřina			Lanžov 40, 54401 Dvůr Králové nad Labem			
19	Mladší	Adéla			54455 Dubenec 65			
20	Mladší	Hana			54455 Dubenec 65			
21	Mladší	Anastazie Lucie			54455 Dubenec 118			
22	Mladší	Kryštof			54474 Horní Bvenice 257			
23	Mladší	Jan			54455 Dubenec 193			
24	Mladší	Jan			54455 Dubenec 27			
25	Mladší	Luboš			54455 Dubenec 135			
26	Mladší	Jiří			54455 Dubenec 111			
27	Mladší	Martin			Kašov 24, 54401 Dvůr Králové n. L.			
28	Ženy	Jana			Kašov 24, 54401 Dvůr Králové n. L.			
29	Mladší	Tereza			Sedlec 42, 54401 Dvůr Králové n. L.			
30	Mladší	Michal			54455 Dubenec 40			
31	Starší	Yura			Dubenec			
32	Ženy	Veronika			54455 Dubenec 135			
33	Mladší	Kristýna			Dubenec			
34	Mladší	Lukáš			Dubenec			
35	Mladší	Martin			Dubenec			
36	Mladší	Vojtěch			Dubenec			
37	Starší	Jakub			Dubenec			
38	Starší	Michal			Dubenec			
39	Ženy	Martina						
40	Ženy	Eliška						
41	Ženy	Kateřina						
42	Starší	Anežka			Dubenec			
43	Starší	Eliška			Libotov			
44	Starší	Beáta			Dubenec			
45	Mladší	Nikola			Dubenec			
46								
47								

obrázek č. 7, Seznam sportovců (Tréninkový deník, SDH Dubenec)

V tabulce je také uvedeno, odkud pochází daný člen sboru dobrovolných hasičů. Převládá obec Dubenec, což se dalo předpokládat, ale objevují se zde okolní obce Vilantice, Lanžov, Sedlec nebo Doubravice. Antonín Nechanický chodí do dubenecké základní školy a má ve

třídě spolužáky a kamarády, kteří navštěvují mladé hasiče v Dubenci a chce chodit na kroužek se svými kamarády. To je přesně to, o čem hovoří Sekot, neboť „participace dětí a mládeže na sportovních aktivitách je ovlivňována dostupností příležitostí, podporou rodinných příslušníků, kamarádu, názorových vůdců a životních vzorů, nejbližší komunitou a konečně i vnímavostí potencionálního dětského účastníka sportovních aktivit“ (Sekot 2008: 22).

Během rozhovoru s Janou Brožovou padla i otázka, proč zpočátku, než se stala sama vedoucí, přihlásila s manželem děti do Dubence, když mají z Kašova blíž sbor Choustníkovo Hradiště. „*Já jsem vůbec nechtěla, aby moje děti chodili na hasiče, ale můj manžel je profesionální hasič a jednou měli výjezd. Mezi prvními tam byla výjezdová jednotka z Dubence a můj muž se shodou okolností dal do řeči s Petrem a zeptal se ho, jestli taky mají v Dubenci děti a Petr řekl, že mají a ať přijedou, že mají tréninky každý úterý a čtvrtek. Další týden jsme tam přijeli a už jsme tu s dětmi zůstali.*“ (J. Brožová, rozhovor 23. února 2024).

„*Já sem taky chodím rád. Jako vedoucí tu jsem 7 let, ale několikrát už jsem se na to chtěl vykašlat a přenechat to jiným. Vždycky, když vidím děcka na závodech nebo na trénincích si přidávat nebo když vyhrají, ale i prohrají, tak jsem rád, že jsem u toho a furt mě to nějakým způsobem baví*“ (Skořepa, ukončení sezony 17.12. 2023).

6.1. Příprava a tréninky mladých hasičů

„*To trénování vypadalo tak, že někdo přijede a řekne: ‚Tak. A teď se bude běhat tohle!‘ Tenhle model se snažíme nějak změnit a posunout, aby to mělo smysl. Během tréninků se snažíme klást důraz samozřejmě na rychlost, ale po té technické stránce i na správnost, protože chceme, aby se děti naučily technicky správně běhat a neublížily si*“ (Čtvrtečka, rozhovor 30. října).

Tréninky mladých hasičů jsou zpravidla dvakrát v týdnu, konkrétně v úterý a ve čtvrtek. Dle potřeby se vnáší i mimořádný tréninky pro skupinku dětí, co na sobě chtějí pracovat a zdokonalovat své hasičské dovednosti či fyzickou zdatnost. Přípravu u dubeneckých MH¹⁷ lze rozdělit na letní a zimní a vždy probíhá dle tréninkové osnovy.

Zimní příprava začíná od konce ledna až do jara. Trénování a příprava probíhá ve školní tělocvičně v Dubenci. Během zimy jsou tréninky v úterý od 17:00 a ve čtvrtek od 16:30. Zimní přípravu lze charakterizovat jako fyzickou přípravu, a protože je v tělocvičně

¹⁷ MH = mladí hasiči

omezený prostor, je příprava zaměřena na posilovací cviky a techniku. Na začátku tréninku je vždy rozcvička, následně se půl hodiny cvičí. Jedná se o cviky posilující břišní svaly, nohy, zádové svaly a ruce, také jsou zahrnuty motorické cviky. „Fyzická příprava je potřebná pro požární sport a vůbec pro to, aby to tělo fungovalo. Taky, aby běh vypadal, jako běh a aby měl parametry běhu“ (Čtvrtečka, rozhovor 25. února 2024).

Také během zimy se MH účastní halových závodů, takže dochází na přípravu a soustředí se na i vzdělávání. V poslední řadě se věnují správnému strečinku. „Strečink také souvisí se sportem, proto před každým tréninkem a soutěží je potřeba to tělo dostat do nějakého stavu, tak aby bylo schopný daného výkonu. To tělo je namáhaný, sice krátkou dobu, ale dá se říci, že fyzicky úplně nadoraz“ (Čtvrtečka, rozhovor 25. února 2024).

Na přelomu března a dubna, kdy už je počasí na to, aby se mohlo trénovat venku, se tréninky přesunou na hřiště k hasičské zbrojnici. Tréninkové dny zůstávají stejné, tj. úterý a čtvrtek. Osnova tréninků je de facto stejná, jako v zimní přípravě. Úterky jsou věnované kondici, cvičení a trénují se techniky na určitou překážku nebo náradí. „Snažíme se, aby to bylo vždy trochu rozdílné, aby to nebylo tak monotónní, protože chceme, aby to děti bavilo. Ptám se i děti, co chtějí dělat příště a někdy si i ty cviky vyberou samy.“ (Čtvrtečka, rozhovor 25. února 2024). Čtvrťky jsou zpravidla určeny trénováním sportovních disciplín na nadcházející závody.

TRÉNINK							
	Kategorie	Datum	Trenér	Místo	délka trvání (min)	Náplň tréninku, poznámky	
6	Všichni	26.1.2023	Čtvrtečka	hasičárna Dubenec	90	II.skupina test	
7	Všichni	2.2.2023	Čtvrtečka	hasičárna Dubenec	45	III.skupina test + opravný test	
8	Všichni	10.2.2023	Brožová	hasičárna Dubenec	45	opravný test + přípravný trénink na TFA	
9	Všichni	16.2.2023	Čtvrtečka	hasičárna Dubenec	45	přípravný trénink na TFA	
10	Všichni	23.2.2023	Čtvrtečka	Tělocvična Dubenec	60	Kondice a zdraví	
11	Všichni	28.2.2023	Čtvrtečka	Tělocvična Dubenec	60	Kondice a zdraví	
12	Všichni	2.3.2023	Čtvrtečka	Tělocvična Dubenec	60	Kondice a zdraví	
13	Všichni	7.3.2023	Čtvrtečka	Tělocvična Dubenec	60	Kondice a zdraví	
14	Všichni	14.3.2023	Čtvrtečka	Tělocvična Dubenec	60	Kondice a zdraví	
15	Všichni	16.3.2023	vedoucí	hasičárna	90	první schůzka - seznámení po pauze	
16	Všichni	21.3.2023	Čtvrtečka	Tělocvična Dubenec	60	Kondice a zdraví	
17	Všichni	23.3.2023	vedoucí	sičárna, hřiště za škol	75	uzle, trénink na sobotní, nedělní závody	
18	Všichni	28.3.2023	Čtvrtečka	Tělocvična Dubenec	60	Kondice a zdraví	
19	Všichni	30.3.2023	vedoucí	hasicarna	60	příprava na uzlovku a ZPV	
20	Všichni	4.4.2023	Čtvrtečka	Tělocvična Dubenec	60	Kondice a zdraví	
21	Všichni	6.4.2023	vedoucí	hasicarna	60	příprava	
22	Všichni	11.4.2023	Čtvrtečka	tělocvična Dubenec	60	Kondice a zdraví	
23	Všichni	13.4.2023	Čtvrť, Brož., Lesák	hasicarna	60	60tky příprava	
24	Všichni	18.4.2023	Čtvrtečka, Jana, Tomáš	STHZSHK	120	Běh, náběhy, starty, bariéra, kladina	
25	Všichni	20.4.2023	Čtvrť.,Michal,Lesak,Jana	hasicarna	75	příprava na víkendové závody 60tky	
26	Starší	25.4.2023	Čtvrtečka	STHZSHK	120	60tky Běh, náběhy, starty, bariéra, kladina	
27	Všichni	27.4.2023	Čtvrtečka	hasičárna	120	60tky, starty, štafety	
28	Muži	3.5.2023	Čtvrtečka	hasičárna	120	Útoky družstvo B	
29	Všichni	4.5.2023	Brožova, Skořepa	Hasičárn	90	Příprava 60tky a útoky	
30	Všichni	4.5.2023	Čtvrtečka	Hasičárna	90	útoky družstvo C	

obrázek č. 8, Tréninky (Tréninkový deník, SDH Dubenec)

TRÉNINKY						
	Kategorie	Datum	Trenér	Místo	délka trvání (min)	Náplň tréninku, poznámky
31	Ženy	7.5.2023	Čtvrtečka	Hasičárna	120	příprava útoky
32	Všichni	9.5.2023	Čtvrtečka	hasičárna	120	atletika, 60ky technika, útok B
33	Všichni	11.5.2023	Čtvrtečka	hasičárna	120	atletika, 60ky technika, útok C
34	Všichni	16.5.2023	Čtvrtečka	hasičárna	280	atletika, útok B
35	Všichni	18.5.2023	Čtvrtečka, Jana, Luboš	hasičárna	180	60ky technika, atletika
36	Všichni	23.5.2023	Petr, Jana	hasičárna	60	atletika, technika
37	Dorostenci	23.5.2023	Petr, Jana	hasičárna	90	útoky družstvo C
38	Muži	23.5.2023		hasičárna	60	útoky družstvo B
39	Všichni	25.5.2023		hasičárna	180	útoky mladší, starší ...
40	Muži	30.5.2023		hasičárna	60	útoky družstvo B
41	Všichni	30.5.2023	Petr, Jana	hasičárna	120	příprava na OK Trutnov - 100, dvojboj
42	Všichni	1.6.2023		hasičárna	60	příprava na víkendové soutěže - OK Trutnov, Běloves a útoky
43	Všichni	6.6.2023	Petr, Jana	hasičárna	60	atletika, technika, kondice, posilování
44	Dorostenci	6.6.2023		hasičárna	90	útoky družstvo B
45	Všichni	8.6.2023		hasičárna	90	útoky děti a příprava na soutěž v sobotu
46	Dorostenci	8.6.2023		hasičárna	60	útoky družstvo C + ženy
47	Všichni	13.6.2023	Petr, Jana	hasičárna	120	atletika, technika, kondice, posilování
48	Všichni	15.6.2023		hasičárna	60	teorie běhu
49	Všichni	15.6.2023		hasičárna	60	útoky družstvo C + ženy
50	Ženy	19.6.2023		hasičárna	60	útoky
51	Všichni	20.6.2023	Petr,...	hasičárna	60	atletika, technika, kondice, posilování
52	Dorostenci	20.6.2023		hasičárna	90	útoky družstvo B
53	Všichni	22.6.2023		hasičárna	120	útoky děti
54	Všichni	27.6.2023	Petr, Jana	hasičárna	60	atletika, technika, kondice, posilování
55	Všichni	29.6.2023	Petr, Jana	hasičárna	120	údržba techniky a opékání buřtů

obrázek č. 9, Tréninky (Tréninkový deník, SDH Dubenec)

Od roku 2023 u mladých hasičů v Dubenci trenéři zavedli tzv. tréninkový deník. Je to v podstatě elektronická tabulka, do které si vedoucí zapisují docházku dětí, tréninky, statistiku a účast na závodech¹⁸. Jak je znázorněno výše v obrázku, vždy je k tréninku napsáno, kdo trénink vedl, jaký byl časový interval a jaká byla jeho náplň. Kondice a zdraví v sobě ukrývá zmiňované posilovací cviky a motorické cviky, správnou techniku běhu aj. Čtvrťky, jak lze vyčíst z obrázku, jsou zpravidla věnované sportovním disciplínám jako je požární útok, štafety a 60m s překážkami.

5.1.1. Mladí hasiči v předchozích generacích

V předešlé generaci mladých hasičů (tj. 10-12 let zpět) jsem i já aktivně navštěvovala hasiče a běhala za kategorií mladší, ale na poslední sezónu mladších přešla do Hřibojed a zůstala jsem na celou kategorii starší (tj. do dovršení 15 let). V té době tréninky u dubeneckých hasičů byly pouze jednou týdně, konkrétně v pátek od 16:00. Žádná rozcvička před naplánovanou aktivitou. Trénovaly se pouze požární útoky a nic jiného. To byl impuls a příčina toho, proč odejít do jiného týmu. U dubeneckého kolektivu se nic po mém odchodu nezměnilo, tréninky vypadaly stejně a během zimy tréninky byly nulové.

V konkurujících Hřibojedech byly tréninky také jednou týdně, ale chodili jsme i individuálně a trénovali například správnou techniku. Trénink vždy začínal proběhnutím, rozcvičkou a pak jsme se věnovali tomu, co bylo v plánu. Během zimních měsíců jsme jezdili do tělocvičny do Dvora Králové nad Labem a soustředili jsme se na přípravu na nadcházející

¹⁸ Nebyla to jejich iniciativa. Dá se říci, že to mají jako povinnost, protože díky tomuto deníku mohou zažádat o dotace od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Konkrétně se jedná o dotaci Můj klub.

soutěžní sezonu. Vždy pro nás trenér měl připravenou „opičí dráhu“, posilovací cviky anebo jsme trénovali náběhy na rozdělovač či přeskoky bariéry.

Převážně jsme se v Hříbojedech zaměřovali na 60 m s překážkami a na 100 m s překážkami. Ostatní disciplíny také nebyly výjimkou, protože oproti Dubenci jsme jezdili Plamen (v mé době jsme vyhráli i krajské kolo a postoupili na Mistroství České republiky v požárním sportu). Dubenec se soustředil spíše na soutěže v požárních útocích na Trutnovsku.

Po mé generaci kolektiv mladých hasičů v Dubenci upadl. Kroužek mladých hasičů nenavštěvovaly mladší děti, které by převzaly místo ve vyšší kategorii. Hlavním důvodem je i fakt, že se v celém dubeneckém sboru nenašel nikdo, kdo by chtěl vést a trénovat mladé hasiče. To se změnilo příchodem Petra Čtvrtečky a spolu s Lubošem Lesákem a Irenou Rejlou a v sezoně 2016/2017¹⁹. Po náboru dětí obnovili kolektiv mladých hasičů. Nábor dětí proběhl formou ukázky techniky a konstruovaného požáru, včetně evakuace, na dubenecké základní škole.

„Tenkrát tady začínala moje máma, pak moje ségra a pak i já. To jsme vedli do mých 18-20 let. Pak to nikdo nechtěl dělat a byl útlum a některý děcka odešly do Hříbojed. Ted' to je 10 let, co jsem starostou sboru a první dva roky (tj. rok 2013/2014) se mi to nějak nedařilo dát dohromady. Střídali se vedoucí a nakonec po dvou letech se nám to podařilo a obnovili jsme mladý hasiče. Zapojili jsme hodně rodiče a nakonec jeden rodič dělá hlavního vedoucího²⁰. Musel se to vše naučit, byl to absolutní nehasič a zapojil se naprosto luxusně. Má to zmáknutý“ (Lesák, Tomášek, rozhovor 23.3.2024).

6.2. Motivace

Motivace je nedílnou součástí jakéhokoliv sportu, která dokáže ovlivnit jedince k dosažení cíle. Harbichová tvrdí, že „motivace v sobě ukrývá fakt, že v našem jednání a chování existují určité hybné síly, jeho činitele, pomocí kterých se snažíme vysvětlit, proč se konkrétní jedinec chová tím, nebo oním způsobem“ (Harbichová 2023: 13). Průcha spolu s Walterovou a Marešem vnímají motivaci jakou souhrn faktorů, jak vnějších, tak i vnitřních. Tyto faktory vzbuzují, aktivují a dodávají energii lidskému jednání a také „zaměřují toto jednání a prožívání určitým směrem a řídí jeho průběh i způsob dosahování výsledků. [...] Ovlivňuje

¹⁹ Předchozí generace ukončila sezonu 2012/2013.

²⁰ Jedná se o Michala Skořepu.

způsob reagování jedince na jeho jednání a prožívání, ale i jeho vztahy k ostatním lidem a ke světu“ (Průcha, Walterová, Mareš in Harbichová 2023: 12-13).

Požární sport sice není na úrovni vrcholového sportu, ale i přesto mladí hasiči v sobě projevují vzájemnou rivalitu a motivují se k co nejlepším výsledkům. U dubeneckých mladých hasičů to není výjimka. Motivace projevována formou podpory a „burcování se“ k co nejlepší přípravě, která pak vypluje napovrch na samotných soutěžích. Jakub, Michal a Tadeáš se místo tréninku v tělocvičně (7. března, čtvrtek) sešli s vedoucí Janou Brožovou u hasičské zbrojnice a trénovali přeskok bariéry. Vzájemně se motivovali k co nejlepšímu výkonu a měli vidinu v tom, že na nadcházejících závodech (10. března, sobota) v disciplíně 60m s překážkami zaběhnou svůj nejlepší čas.

Pro mladé hasiče je i velká motivace a vzor Amálie, která vyhrála okresní a krajské kolo v jednotlivcích a postoupila na republikové kolo. To, že dívka z Dubence, která na sobě pracuje a tréninky se stanou její rutinou, se dokáže dostat probojovat na republikové kolo a umístit se do 10. místa, je pro tým motivující samo o sobě. *„Barunka S. za mnou chodí, jestli bych ji nepomohla se zlepšit a když chodím trénovat sólo, tak zpravidla chodí se mnou nebo se ptá, kdy zase půjdu trénovat, že by chtěla jít znovu se mnou. Taký teď budu chystat Anežku a Elišku na závody do Jablonce na 100m s překážkami. Občas kouknu i na kluky. S bariérou jim nepomůžu, ale s kladinou a se zbytkem už ano. Kolikrát se mě i Michal ptá, jestli mu naladím rozdělovač, udělám záložky nebo jestli bych mu nepostavila hadice.“* (A. Brožová, rozhovor 27. února)

Motivace pro Amálii v tomto sportu je její maminka (vedoucí Jana Brožová) a i přístup Petra Čtvrtečky. Oba se sportu věnují, Petr Čtvrtečka s béčkovým týmem mužů odjezdil v loňské sezóně ligu a Jana Brožová běhá za ženský tým. *„Pěťá s námi běhá, jak na trénincích, tak i na závodech. Hodně nás tím motivuje a taky nám dokáže promluvit do hlavy.“* (A. Brožová, rozhovor 27. února)

6.3. Pokřik jako tradice

Před třiceti lety, konkrétně v roce 1993, si starší žáci mladých hasičů v Dubenci vytvořili pokřik „A Dube - a Dube - a Dubenec“. Tento pokřik využívali jako jakýsi vítězný rituál po odběhnutém pokusu na soutěži v požárním útoku. Pokřik zůstává s kolektivem mladých hasičů dodnes a z obyčejného pokřiku se rázem stala tradice spojená s vítězstvím.

Eric Hobsbawm tuto „vynalezenou“ tradici charakterizuje jako takovou tradici, která je zkonstruovaná a formálně zavedená v krátkém časovém období, která se však rychle etablovala. Ukrývá v sobě soubor praktik, jež se řídí přijatými pravidly a mají rituální nebo symbolickou povahu. Nese s sebou určité hodnoty a normy chování, které vedou k opakování a kontinuitě²¹. (Hobsbawm 1983: 1).

²¹ Vlastní překlad.

7. Závěr

Kolektiv mladých hasičů je nedílnou součástí sboru dobrovolných hasičů už od samotného vzniku a dubenečtí mladí hasiči tomu nejsou výjimkou. Děti se zpočátku socializují pomocí požárního sportu spolu s hrou Plamen do hasičského prostředí a následně se díky habitualizaci připojí k činnosti dobrovolných hasičů, ať už konkrétně do výjezdové jednotky nebo do výboru sboru, kde se podílí na konkrétních činnostech v rámci celého sboru.

Samotná hra Plamen je definovaná jako vzdělávací program pro děti a mládež, který klade důraz na výchovně-vzdělávací činnost a zároveň na sportovní činnost. Pro výchovně-vzdělávací činnost je primární pro mladé hasiče plnění odznaků odborností a specializací, které jsou zaměřené na znalosti a dovednosti z oblasti požární ochrany. Sportovní činnost vychází z disciplín požárního sportu, jako je požární útok, požární útok s překážkami CTIF, štafeta 4x60, 400m s překážkami, štafeta požárních dvojic a 60m s překážkami.

Habitus mladého hasiče je spjat se vzděláváním a výchovou, během které vedoucí a členové sboru dobrovolných hasičů předávají mladým hasičům své dispozice, v nichž je zahrnuto několik činností mimo požární sport. Příkladem je předávání určitých rysů občanské angažovanosti, mezi které vedoucí řadí to, aby mladí hasiči pomáhali druhým anebo poskytli potřebnou první pomoc.

Jak tvrdí Mauss, v každé společnosti existují děti i dospělí, kteří procházejí stejným vzděláním, které následně vedou ke kontinuitě zřetězení. Děti či dospělí napodobují aktivity, které byly úspěšné a které viděli vykonávat lidmi, kterým důvěřují (Mauss 1973: 73). Podle Bourdieuho se jedná o jednotící princip, který z určitých rysů vytváří jednotný životní styl (Bourdieu 1998: 16).

Z terénního výzkumu je zřejmé, že habitualizaci mladých hasičů pochází z předávání zkušeností starší generace mladých hasičů té mladší, také skrze rodinu či sdílením s kamarády ve škole. Luboš Lesák je u dubeneckých hasičů od svých 11 let a nyní je už deset let starostou sboru a také působí ve výjezdové jednotce. Do sboru ho přivedla jeho matka, která v té době působila jako vedoucí mladých hasičů. Roli vedoucího následně převzala i jeho sestra a v poslední řadě i on sám. V současnosti má 3 syny, kteří navštěvují kroužek mladých hasičů a nejstarší syn David (16 let) nyní studuje střední školu požární ochrany v Pardubicích a má vizi v požární ochraně pokračovat, ať už jako člen výjezdové jednotky nebo jako profesionální

hasič. Ondřej Tomášek, společně se svými kamarády ze školy navštěvoval mladé hasiče už od svých 6 let a nyní působí jako velitel sboru dobrovolných hasičů v Dubenci a taktéž i jako velitel výjezdové jednotky, v rámci které předává své znalosti a zkušenosti mladším členům.

Když Luboš Lesák a Ondřej Tomášek byli mladými hasiči, tak ještě nebyly výjezdové jednotky sborů dobrovolných hasičů. „V 1995/1996 začaly výjezdové jednotky, do té doby nebyly a když se rozhoukala siréna, tak jeli jen hasiči. Když pak vznikly výjezdové jednotky, tak svým způsobem museli být vybráni lidé, kteří budou působit ve výjezdové jednotce. My jsme byla ta první generace dětí, která byla vychována od malých hasičů a měli jsme tu vizi jít do výjezdovky. Šli jsme hned v 18 letech a od té doby se to vleče a teď se to znovu zavedlo. Petr Čtvrtečka nebo Jan Derda²² jsou ve sboru od mladých hasičů, kde jezdili na soutěže a teď jsou oba ve výjezdovce. Jsou to vychované děti od mladých hasičů přímo do výjezdovky, to dřív nebylo. Já jsem to dostal od mámy tenkrát befelem se přihlásit a měl jsem tu hodně kamarádů, to mám doted' a je to taková druhá rodina“ (Lesák, Tomášek, rozhovor 23.3. 2024).

Když se oba dostali do vedení sboru, tak se sborem dobrovolných hasičů v Dubenci to bylo na hraně s jeho skončením, protože mezi členy výboru byly neshody a rozpory. „Na brigády chodilo hrozně málo lidí, nic nebylo připraveného a vše jsme museli shánět sami. To nás do toho starý vedení hodilo, nikdo z nich nám nepřišel pomoci, když se třeba připravoval pohár²³ a museli jsme to zorganizovat a připravit sami. To stejný první výročka. „Co se říká na první výroče? Jak se vede schůze?“, řekli nám „Hoši, porad'te si!“ My se to snažíme těm mladším předat tak, že jdou výboru. Někdo starší odejde a někdo mladší přijde a už vidí, jak to funguje, aby si to zažil, zjistil, jaké jsou náležitosti schůzí. Předáváme to i těm malým dětem. Když se něco děje u hasičárny, bude se dělat nový chodník a jdeme za děckama a zeptáme se „Tak co, jak byste to udělali? Jednou to tady bude vaše.“, oni se zamyslí a docela to funguje“ (Lesák, Tomášek, rozhovor 23.3. 2024).

Jak vedoucí, tak členové sboru směřují k cílené habitualizaci dětí a mládeže během příprav, trénování a také během organizování společensko-kulturních akcí v rámci celé obce. Při sportu kladou důraz na správné provedení, jak po technické stránce, tak i po té sportovní, kde se zaměřují na správnou techniku běhu. Habitualizace v tomto případě není zaměřená na

²² K nim se pojí například i Dominik Mikeš (ten je moje věková generace).

²³ Soutěž O Pohár starosty obce Dubenec, tj. soutěž v požárním útoku pro MH, muže i ženy.

to, aby se z dětí stali vrcholoví sportovci, ale na to, aby se zapojily skrze mladé hasiče a požární sport do celkové činnosti sboru a převzaly tak místa ve výboru po starších nebo doplnily výjezdovou jednotku dubeneckých hasičů.

Při organizování společensko-kulturních akcí členové sboru zapojují do příprav i mladé hasiče, aby si vyzkoušely a osvojily takovouto organizaci. Během dětského a spolkového dne děti pomáhaly na stanovištích, kde návštěvníci plnili určité úkoly nebo při pořádání soutěží děti pomáhaly ve stánku s občerstvením nebo u zapisování výsledků.

Na základě mého výzkumu je tedy zřejmé, že určité prvky habitualizace dubeneckých hasičů jsou předávány kontinuálně a některé se generačně mění. K těm kontinuálně předávaným patří například pokřik mladých hasičů při vítězství na soutěži. K těm novějším například zapojování mladých hasičů do příprav a organizací společensko-kulturních akcí, jako je pálení čarodějnic, pohádkový nebo dětský den. Do procesu habitualizace vstupuje i výrazněji se profilující zaměření na sportovní část přípravy mladých dubeneckých hasičů. To je spojeno s postavením profesionalizace a dotační politiky ve vztahu ke sportu obecně v České republice, s klasifikací sportovní disciplíny v rámci Rejstříku sportu Národní sportovní agentury. V něm jsou hasičské sportovní aktivity klasifikovány jako *Požární sport 86.1 Klasické disciplíny CTIF a Požární sport 86.2*. Právě s přihlédnutím ke sportovnímu výkonu a proměnám habitualizace u dubeneckých hasičů lze uvést jako příklad nových přístupů ve sportu zejména v akcentu na upřednostňování kooperativního stylu vedení tréninku.

Zajisté probíhá habitualizace mladých hasičů i skrze tělesné prožívání a získávání praxe, mimo jiné učením se hasičských sportovních disciplín, jako požárního útoku či TFA, i když u mladých hasičů ještě chybí intenzivnější zkušenost se samotnými úkony při činnosti výjezdové jednotky. Při disciplíně TFA mladý hasič zdolává překážky (běh s požárními hadicemi, manipulaci s figurínou nebo přenos závaží), se kterými se mohou setkat jak členové výjezdových jednotek, tak i profesionální hasiči. Habitualizaci skrze tělesné prožívání Wacquant charakterizuje jako proces, během kterého dochází k opakované činnosti, jež následně ovlivňuje samotné jednání daného člověka (Wacquant 2004).

Desmondův výzkum poukazuje na proměnu habitu venkovských mužů. Skrze habitualizaci přímými rodinnými příslušníky se z těchto mužů stávají hasiči, kteří riskují a ohrožují svůj život v rámci své působnosti v hasičské jednotce. Pět členů jednotky v Elk River pokračuje v hasičské činnosti jako jejich otcové. Z Desmondova výzkumu je zřejmé, že většina členů výjezdové jednotky měla znalosti z hasičského prostředí ještě předtím, než se stali profesionálními hasiči. Tyto znalosti získali už v dětství, kdy se učili hasičské příkazy a k výjezdové skupině se připojili v 18-20 letech (samozřejmě ve výjezdové skupině působí i starší členové s dlouholetými zkušenostmi) (Desmond 2016). Tento motiv se objevuje i u dobrovolných hasičů v Dubenci, kdy členové jak sboru, tak i výjezdové jednotky habitualizují skrze rodinné příslušníky. Děti si také mohou utvářet habitus prostřednictvím kroužku mladých hasičů, ve kterém se klade důraz na motivaci skrze požární sport a výchovně-vzdělávací činnost k následující činnosti ve sboru potažmo ve výjezdové jednotce.

8. Použitá literatura

- 1) Bourdieu, P. 1984. *Distinction A Social Critique of the Judgement of Taste*. Cambridge: Harvard. Dostupné z: https://monoskop.org/images/e/e0/Pierre_Bourdieu_Distinction_A_Social_Critique_of_the_Judgement_of_Taste_1984.pdf [11.3. 2024]
- 2) Bourdieu, P. 1998. *Teorie jednání*. Praha: Karolinum.
- 3) Desmond, M. 2011. *Making Firefighters Deployable*. *Qualitative Sociology* 1: 59-77.
- 4) Desmond, M. 2016. *Becoming a Firefighter*. *Ethnography* 4: 387-421.
- 5) Harbichová, I. 2023. *Motivace ve sportu: vztah ke globální sebeúctě a tělesnému sebevnímání*. Praha: Univerzita Karlova.
- 6) Hendl, J. 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál.
- 7) Hobsbawm, E. 1983. *The Invention of Tradition*. Cambridge: University of Cambridge.
- 8) Jansa, P. a kolektiv. 2018. *Pedagogika sportu*. Praha: Univerzita Karlova.
- 9) Jermanová, Z. 2011. *Příprava dětí mladšího školního věku v hasičském sportu*. Praha: UK.
- 10) Lucáková, D. 2018. *Požární sport pro žáky mladšího školního věku*. Plzeň: Západočeská univerzita.
- 11) Malíková, G. 2018. *Crossfitové tělo, habitus a životní styl*. Praha: UK.
- 12) Martens, R. 2006. *Úspěšný trenér*. Praha: Grada Publishing.
- 13) Mauss, M. 1973. *Techniques of the body*. Dostupné z: https://monoskop.org/images/c/c4/Mauss_Marcel_1935_1973_Techniques_of_the_Body.pdf [11.3. 2024].
- 14) Nichols, B. 2010. *Úvod do dokumentárního filmu*. Praha: Akademie múzických umění.
- 15) Nitra, J. 2020. *Pompiéři, požárníci, hasiči: Dějiny českého hasičství*. Praha: Triton.
- 16) Novotná, H., O. Špaček, M. Šťovíčková 2019. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií.
- 17) Petrání, T. 2011. *Ecce Homo: Esej o vizuální antropologii*. Pardubice: UPCE.
- 18) Roubová, T. 2022. *Basketbal: Formy socializace v basketbalových ženských týmech*. Pardubice: UPCE.
- 19) Růžička, M., P. Vašát 2011. *Základní koncepty Pierra Bourdieho: pole - kapitál - habitus*. Dostupné z: Antropoweb, Dostupné z: <http://www.antropoweb.cz/cs/zakladni-koncepty-pierra-bourdieu-pole-kapital-habitus> [11.3. 2024].

- 20) Sekot, A. 2008. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada Publishing.
- 21) SH ČMS 2004. *Směrnice hry Plamen*. Dostupné z: <https://www.oshcb.cz/file.php?nid=5981&oid=2602080> [17.3. 2024].
- 22) SH ČMS 2008. *Učební texty pro vedoucí a instruktory kolektivů mladých hasičů*. Dostupné z: <https://www.vzdelavani-dh.cz/publicCourse?id=68&head=221&subhead=596> [25.2. 2024].
- 23) SH ČMS 2014. *Hasičský dorost*. Dostupné z: <https://www.vzdelavani-dh.cz/publicCourse?id=68&head=165&subhead=450> [9.11. 2023].
- 24) SH ČMS 2014. *Počátky práce s mládeží u dobrovolných hasičů v minulém století*. Dostupné z: <https://www.vzdelavani-dh.cz/publicCourse?id=68&head=165&subhead=447> [9.11. 2023].
- 25) SH ČMS 2014. *Práce s mládeží v období Československé republiky*. Dostupné z: <https://www.vzdelavani-dh.cz/publicCourse?id=68&head=165&subhead=448> [9.11. 2023].
- 26) SH ČMS 2019. *Směrnice činnosti s kolektivy mladých hasičů SH ČMS*. Dostupné z: <https://mladez.dh.cz/index.php/dokumenty/686-smernice-cinnosti-s-kolektivy-mladych-hasicu-2> [2.2.2024].
- 27) SH ČMS 2022. *Hra plamen*. Dostupné z <https://mladez.dh.cz/index.php/sportovni-cinnost/hra-plamen> [9.11. 2023].
- 28) SH ČMS 2022. *Směrnice hry Plamen*. Dostupné z: <https://mladez.dh.cz/images/Dokumenty/mladez/Plamen/smernice-plamen/smernice-plamen-2022.pdf> [9.11. 2023].
- 29) Tomášková, P. 2011. *Práce s mládeží ve Sboru dobrovolných hasičů*. České Budějovice: Jihočeská univerzita.
- 30) Wacquant, L. 2004. *Body and soul: Notebooks of an Apprentice Boxer*. New York: Oxford University.
- 31) Wacquant, L. 2015. *For a Sociology of Flesh and Blood*. Berkley: University of California.

9. Seznam použitých obrázků

- 1) Obrázek č. 1, Schéma požárního útoku (Směrnice Plamen 2022: 59)
- 2) Obrázek č. 2, Nákres dráhy požárního útoku CTIF (Směrnice Plamen 2022: 77)

- 3) Obrázek č. 3, Štafeta 4x60m (Směrnice Plamen 2022: 86)
- 4) Obrázek č. 4, Štafeta CTIF (Směrnice Plamen 2022: 97)
- 5) Obrázek č. 5, Schéma štafety požárních dvojic (Směrnice Plamen 2022: 105)
- 6) Obrázek č. 6, Běh 60m s překážkami (Směrnice Plamen 2022: 109)
- 7) Obrázek č. 7, Seznam sportovců (Tréninkový deník, SDH Dubenec)
- 8) Obrázek č. 8, Tréninky (Tréninkový deník, SDH Dubenec)
- 9) Obrázek č. 9, Tréninky (Tréninkový deník, SDH Dubenec)